

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 1.000 fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

DE TOEKOMST VAN DE MAGISTRATUUR OP EEN KEERPUNT

Rede uitgesproken door de Heer JACQUES MATTHIJS, Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent, op de plechtige openingszitting van 1 september 1970 (slot)

28. Wat ons land aangaat, met een geringe oppervlakte en waar de densiteit van de bevolking met de jaren toeneemt, is, in verband met de toelaatbaarheid tot de gerechtelijke stage, het stelsel van de wedstrijd, — men noemt het ook « vergelijkend examen » —, zeker niet « a priori » te verwerpen, doch het stuit op de bezwaren, die wijlen de Koninklijke Commissaris voor de Gerechtelijke Hervorming deed uitschijnen: « het beperkt kenmerk van de selectiekriteria, aan de ene kant, en, aan de andere kant, de gevolgen die men logisch aan de resultaten moet verbinden, zelfs indien de prerogatieven van de uitvoerende macht daardoor op ongrondwettelijke wijze worden verminderd » (72).

29. Zou derhalve de schifting van de kandidaten tot de gerechtelijke stage, nu zij, naar luid van mijn opvatting, *bezoldigd moet worden door de Staat*, dan ook niet best ressorteren onder de bevoegdheid van de Minister van Justitie, doch met dien verstande dat de minister, bij het opnemen van die verantwoordelijkheid, door een *selectiecommissie*, samengesteld uit ervaren leden van de magistratuur en van de balie, zou worden bijgestaan en voorzichtig, zoals dit in Nederland het geval is?

Inderdaad, bij onze noorderburen, heeft het probleem van de opleiding en de recrutering van de magistraten, enkele jaren na de jongste wereldoorlog, aanleiding gegeven tot diepgaande onderzoekingen en tot een omstandig rapport van een door de Minister van Justitie, op 19 december 1949, ingestelde commissie, onder het voorzitterschap gesteld van de hr. J. Verdam, president van het Gerechtshof te Amsterdam, — de « Commissie Verdam » —, zomede tot de aanvullende verslagen van twee werkgroepen, de ene onder het voorzitterschap van Prof. Mr. G.E. Langemeijer, procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden, en de andere onder het voorzitterschap van Mr. E.L.M.H. Baron Speijart van Woerden, procureur-generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch (73).

Op grond van deze werkzaamheden, heeft een *koninklijk besluit van 21 december 1956*, op voordracht van de

toenmalige Minister van Justitie, Mr. Samkalden (74), besluit dat naderhand gewijzigd werd door een *koninklijk besluit van 19 oktober 1962* (75), bepaald dat ten minste één maal 's jaars de Minister van Justitie in de « Staatscourant » en in andere bladen doet bekendmaken dat zich bij hem personen kunnen melden, die de graad of hoedanigheid bezitten, bedoeld in artikel 48 van de (Nederlandse) wet op de « *Zamenstelling der Regterlijke Magt en het Beleid der Justitie* » (76), ten einde in aanmerking te komen voor een benoeming tot *gerechtssecretaris* of tot *secretaris bij een arrondissementsparket*.

Een « selectiecommissie », samengesteld uit vier door de Minister van Justitie te benoemen leden, — met name een president van een arrondissementsrechtbank, een officier van justitie, een kantonrechter en een ambtenaar bij het Ministerie van Justitie —, onderzoekt wie van degenen die zich hebben gemeld in aanmerking komen voor een *eerste proeftijd van vier maanden*, door te brengen bij een arrondissementsrechtbank, een kantongerecht of een arrondissementsparket.

Bij het einde van deze proeftijd brengen de rechtbankpresident, de kantonrechter en het hoofd van het arrondissementsparket, ieder voor zich, aan de minister verslag uit over hun oordeel omtrent de kandidaat.

Is de proeftijd met succes doorlopen, dan begint terstond hierna de eigenlijke *basis-opleiding*, a.g. de stage, waartoe de kandidaat, — van dit ogenblik af in de wandeling « *rechterlijk ambtenaar in opleiding*, of bij vrkorting « *raio* » genoemd —, wordt benoemd tot *gerechtssecretaris in tijdelijke dienst* bij de griffie van een rechtbank, of tot secretaris in tijdelijke dienst bij een arrondissementsparket.

Ter griffie of ten parkette blijft hij *twee jaren* om vervolgens over te stappen naar hetzij het parket, hetzij de griffie van een rechtbank of kantongerecht, *eveneens voor twee jaar*.

Na aldus vier jaren werkzaam te zijn geweest, wordt hij, na in vaste dienst te zijn aangesteld, *andermaal voor twee jaren*, buiten de gerechtelijke diensten, ingezet, meestal op een advocaten-kantoor, op het Departement van Justi-

tie, bij een tak van het openbaar bestuur, of bij een semi-officiële dan wel particuliere instelling, waarbij rekening wordt gehouden met de aanleg of de voorkeur van de « raio ».

Na zes jaren in totaal, volgt dan de aanstelling hetzij tot substituut-griffier bij een rechtbank of tot griffier van een kantongerecht, hetzij tot substituut-officier van justitie.

Op te merken valt dat, gedurende die zes jaren, de « raio » in de gelegenheid was de door de « Stichting Studiecentrum Rechtspleging » georganiseerde cursussen te volgen, d.i. een openbare instelling, opgericht in 1960, met het doel « de bevordering, voorbereiding en organisatie van, alsmede het leiding geven aan de wetenschappelijke voorlichting ten behoeve van de rechterlijke en andere bij de rechtspleging betrokken ambtenaren, alsook anderen die mochten zijn toegelaten tot de deelneming daaraan » (77).

30. Uit dit samenvattend exposé van het Nederlandse stelsel blijkt dus dat de selectiecommissie, bij het aanduiden van de gegadigden tot de proeftijd, een belangrijke opdracht vervult.

Deze selectieprocedure wordt bovendien in Nederland, op grond van de opgedane ervaring, zeer geapprecieerd; gewezen wordt op haar bijzonder constructieve vorm van samenwerking tussen de Minister van Justitie en de rechterlijke macht, en op de waarborg die zij schept voor de kandidaten zelf (78).

Gelet op deze vaststelling, vraag ik mij af of, ook in ons land, veeleer dan een wedstrijd, de selectie voorgesteld door een commissie aan de Minister van Justitie niet het best gepaste middel zou zijn om de schifting te verrichten tussen de jonge licentiaten en doctors in de rechten, die zich voor een gerechtelijke stage hebben gemeld?

In bevestigend geval, zie ik het zó, zonder evenwel enige pretentie te hebben op de volledige rechtvaardiging van deze suggestie:

de Minister van Justitie zou, éénmaal 's jaars, in het « Staatsblad » en met medewerking van de massa-media, bekend maken dat de licentiaten en doctors in de rechten, die de *minimumleeftijd hebben bereikt van 22 jaar*, hun militaire dienstplicht hebben vervuld of daarvan definitief zijn ontslagen, en *sinds ten minste één jaar als advocaat-stagiair werkzaam zijn aan de balie*, zich bij hem kunnen melden ten einde in aanmerking te komen voor een aanstelling tot *gerechtelijk stagiair*, mits aanduiding van hun taalrol.

Twee selectiecommissies, — een nederlandstalige en een franstalige — zouden worden samengesteld ieder uit vijf leden, allen benoemd door de Minister van Justitie, nl.: een raadsheer in het Hof van beroep, een magistraat van het parket-generaal, een rechter in en een substituut-procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg, beiden met minstens 10 jaar dienst, en een advocaat met minstens 10 jaar inschrijving aan de balie, respectievelijk voorgedragen door de eerste-voorzitter van en de procureurs-generaal bij de hoven van beroep en door de algemene raad of door de deken van de Nationale Orde van advocaten. Deze selectiecommissies zouden, op grond van alle door hen ingewonnen inlichtingen, aan de minister een gemotiveerd advies uitbrengen over ieder van de gegadigden, tot beloop van 1/5de of 1/4de van de formatie, in het gehele Rijk, voor de rechters in de rechtbanken van eerste aanleg, de beroepsrechters in de arbeidsrechtbanken en in de rechtbanken van koophandel, en voor de substituten-procureur des Konings, substituten-arbeids-auditeurs en substituten-krijgsauditeurs.

Op grond van dit advies, zou de Minister van Justitie de gegadigden aanduiden voor een gerechtelijke stage, met *aanwijzing van de rechtbank waar die stage zou doorgaan*.

Naar mijn bescheiden oordeel, wil het mij voorkomen

dat een eerste proeftijd van *vier maanden*, zoals in Nederland, niet noodzakelijk is: een ernstige schifting maakt het immers niet aannemelijk dat reeds in de vier eerste maanden het tegendeel zou kunnen blijken van het oordeel van de selectiecommissie. Aldus luidt trouwens ook de huidige zienswijze in Nederland (79).

31. Wat nu de *duur* van de gerechtelijke stage betreft, is het opvallend dat, naar het Nederlandse stelsel, een opleiding van *zes jaren*, — hoe nuttig deze ook moge zijn —, toch heel wat te lang is (80), terwijl, in het Franse stelsel, de driejarige stage eerst aanvang kan nemen op zeventwintigjarige leeftijd.

Het uitschakelen van dit bezwaar klemmt temeer daar, naar luid van de opvatting die ik naar voren bracht, de gerechtelijke stagiair, vooraleer als dusdanig te worden aangesteld, een voorafgaande stage aan de balie van ten minste één jaar zal hebben doorgemaakt.

Het kan, naar ik meen, niet worden verantwoord, en het schijnt mij ook niet gezond, dat de gerechtelijke stagiair, vooraleer hij over zijn toekomstige carrière zekerheid zal kunnen hebben, een leeftijd zou moeten bereiken van minimum negenentwintig tot dertig jaar, en aldus de aantrekkingskracht van de « jongeren », mede het ontsluiten van verdoken roepingen tot de magistratuur, volkomen zouden worden ontzenuwd.

Daarom ben ik de mening toegedaan dat de gerechtelijke stage de *duur van twee jaren* niet zou mogen overschrijden, wat trouwens een voldoende tijdspanne moet zijn om over de opleidingsgraad en de geschiktheid van een kandidaat-magistraat, met kennis van zaken, een oordeel uit te brengen.

32. De *indeling* van die tweejarige gerechtelijke stage zou ik als volgt opvatten.

1° *Het eerste jaar*: opleiding in het parket van de procureur des Konings of van de krijgsauditeur, waar de stagiair, gehouden tot het beroepsgeheim, geleidelijk zal vertrouwd geraken met al de eisen en bijzonderheden van het strafrechtelijk opsporingsonderzoek, het verzekeren van leiding en het verstrekken van aanwijzingen en richtlijnen aan opsporingsambtenaren en -agenten zal aanleren, deel zal nemen aan de contacten en besprekingen met de onderzoeksrechters ingeval van gerechtelijk strafonderzoek, en zich inwijken in de moeilijke praktijk van het treffen van de beslissing aangaande het aanbrengen van de zaak ter terechtzitting, het seponeren ervan, of de mogelijkheid tot transactie, wat hem telkens voor de taak zal stellen zich een inzicht te verwerven in de juridische waarde van de zaak, in de ruimste zin van het woord, en het geven van juridische vormen aan het feitenmateriaal.

Van hoofdzakelijk belang bij deze stage is vanzelfsprekend de begeleiding van de jonge stagiair onder het verantwoordelijk toezicht en de metterdaad verzekerde directie van een door het parkethoofd aangeduide ervaren substituut die de rol zal vervullen van *algemene mentor*.

Deze laatste zal tevens zijn volle aandacht moeten besteden aan het onderzoek of bij zijn stagiair bepaalde *persoonlijke eigenschappen* al dan niet, althans latent aanwezig zijn, o.m.: werklust en liefde voor het ambt; vermogen om, met niet aflatende ijver en studiezijn, soms in moeizame materiële detailarbeid, door te dringen tot de kern van het geding; inzicht in de sociale verhoudingen zomede in de structuur en werkwijze van de instellingen die bij de rechterlijke macht nauw betrokken zijn, zoals de politie, het gevangeniswezen, de reclassering en de organen van de jeugdbescherming; begrip voor de gedragingen van de mensen, en derhalve gezond oordeel en tact, — « cette faculté de faire spontanément ce qui est convenable » —; besluitvaardigheid en zin om de zaken vlot af te werken; en... noem maar op.

33. Na verloop van dit eerste jaar stage, zal het wellicht mogelijk zijn, *vooreerst* een voorgelichte opinie vast te leggen met betrekking tot de vraag of de stagiair al dan niet *geschikt* blijkt tot de uitoefening van gerechtelijke functies.

In ontkennend geval, dient aan de stage een einde te worden gesteld (zie verder onder nr. 35).

In bevestigend geval, behoort het, mijns inziens, alsdan aan de stage een *oriëntering* te verstrekken door een oordeel uit te brengen over de vraag of de stagiair aanleg vertoont ofwel voor het ambt van magistrat van het openbaar ministerie, ofwel voor het ambt van rechter.

2° Naar gelang van het antwoord op deze vraag, zou vervolgens *het tweede jaar* van de stage volbracht worden:

a. *hetzij verder op het parket* van de procureur des Konings of van de krijgsauditeur, en, voor de licentiaten in het sociaal recht, op het arbeidsauditoraat; en, tijdens dit tweede jaar, zou de stagiair, krachtens een schriftelijke aanstelling van de procureur-generaal bij het hof van beroep of van de auditeur-generaal bij het Militair Gerechtshof, kunnen bekleed worden met de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings, en tevens belast worden zowel met de uitoefening van de strafvordering, ook op de terechtzittingen, als met het uitbrengen van adviezen in burgerlijke, commerciële of sociale zaken;

b. *hetzij integendeel in de schoot van de rechtbank van eerste aanleg of van koophandel, of, voor de licentiaten in het sociaal recht, van de arbeidsrechtbank, en hun respectieve griffie.*

Aldaar zou de stagiair onder de leiding en het toezicht worden geplaatst van een door de voorzitter van de rechtbank aangeduide rechter, die in het bijzonder zou worden belast met de opleiding van de stagiair.

Deze laatste zou de terechtzittingen bijwonen, en — vooral in strafzaken — de dossier inzien. Hem zou vervolgens het opstellen worden aangeleerd van ontwerpen van vonnissen of proefvonnissen en van andere beschikkingen of gerechtelijke akten, zomede de techniek van het verhoor op de terechtzitting in strafzaken en van het getuigenverhoor in burgerlijke, commerciële of sociale zaken.

Met bijstand van de hoofdgriffier of van een ervaren griffier, zou hij nader kennis maken met de organisatie, de administratie en de bedrijvigheid van de griffie, terwijl hij, als geassumeed griffier, af en toe de jeugdrechter zou bijstaan en deze vergezellen bij zijn bezoek aan inrichtingen.

Hij zou tenslotte deelnemen aan de beraadslagingen van de rechters, — vanzelfsprekend met loutere raadplegende stem —, uitgenodigd worden een beredeneerde zienswijze uit te brengen over het bereden van het geschil, en, in strafzaken, over de uitspraak nopens de schuld, over de toemeting en over de aard van de op te leggen straf of van de eventueel te treffen maatregel.

Kortom, hij zou dus opgeleid worden in de functie *om recht te spreken* en hierbij het bewustzijn verwerven dat deze opdracht erop gericht is, door middel van de wet en van de rechtswetenschap, en vooral van hun aanpassing aan ieder concreet geval, een *rechtvaardige* oplossing te geven aan een probleem, dat in de eerste plaats *steeds* een *menselijk probleem* is ⁽⁸¹⁾, waarvan de ontkenning de rechter tegelijkertijd aandachtig moet maken voor de *sociale gevolgen* van zijn beslissing ⁽⁸²⁾.

34. Dat de uitwerking van dit naar alle bescheidenheid uitgebracht schema van praktische opleiding van de toekomstige magistrat, tevens de meest betrouwbare toetssteen van diens geschiktheid, vatbaar is voor allerlei wijzigingen of andere modaliteiten, hoeft niet te worden gezegd.

Vooraleer echter met deze uiteenzetting verder te gaan,

weze het mij veroorloofd terloops een *bijkomende suggestie* te maken.

Naast die zuivere praktische opleiding door middel van de bezoldigde gerechtelijke stage, bestaat er, naar mijn oordeel, tevens dringende behoefte aan *nadere gespecialiseerde beroepsvorming* van de toekomstige magistraten, in verband met de latere uitoefening van functies, waarbij zij zullen geconfronteerd worden met de menigvuldige en verscheidene aspecten zowel van de snel evoluerende technische opsporings- en navorsingsmethodes als van de nieuwe opvattingen die ook in de humane wetenschappen, zoals het recht, gestadig opdagen ⁽⁸³⁾.

Onontbeerlijk is het geworden dat de toekomstige magistraten over deze methodes en opvattingen de voldoende begrippen zouden verwerven, die hen in de universiteit, noch gedurende hun gewone rechtsstudien, noch tijdens de bijzondere licentiaten, konden verstrekt worden.

Noodzakelijk is het dan ook dat, naar het voorbeeld van hetgeen in andere landen op dit stuk reeds werd verwezenlijkt ⁽⁸⁴⁾, eveneens in België zou worden overgegaan tot de oprichting en de inrichting van een *centrum voor gerechtelijke studien*.

Onze magistratuur is zich van deze noodwendigheid volkomen bewust. Immers door bemiddeling van haar voorzitter, de hr. Robert Legros, raadsheer in het Hof van Cassatie, heeft de «*Nationale Commissie voor de Magistratuur*» in januari 1970, contacten gelegd met de zes Faculteiten der Rechtsgeleerdheid van het Rijk (Brussel U.L.B. en V.U.B., Gent, Leuven-Nederlands en Leuven-Frans, en Luik) met verzoek voormeld probleem te onderzoeken en hun voorstellen te doen kennen.

Alle Faculteiten zijn het principe onmiddellijk toegetreden voor de oprichting en inrichting van een cyclus van gespecialiseerde studien over de beroepsopleiding van kandidaten-magistraten ⁽⁸⁵⁾. Zij hebben ieder een vertegenwoordiger aangeduid om het probleem uit te diepen met het oog op het bepalen van een concreet voorstel, dat, na het onderzoek en de besprekingen die thans worden doorgedreven, misschien nog dit jaar, qua oprichting, inrichting, programma, leerkrachten en financiering, zal kunnen vastgelegd worden.

Wat ik intussen evenwel wens te onderstrepen is het feit dat, naar mijn opvatting, deze aanvullende gespecialiseerde beroepsvorming zou plaats hebben *tegelijkertijd* met de twee jaren bezoldigde gerechtelijke stage, zodat beide opleidingen elkaar harmonisch zouden aanvullen.

35. 3° Terugkomend op deze stage, is nu verder de vraag op welke wijze zij zou *beoordeeld* worden.

Onder voorbehoud van elk ander misschien meer efficiënt geacht systeem, meen ik het als volgt te mogen opvatten.

Vooreerst, wens ik te doen opmerken dat, op elk ogenblik, en wegens gewichtige redenen, door de Minister van Justitie, op voorstel van de hierna vermelde commissie, aan de stage een einde mag worden gesteld, nadat de minister de betrokkene heeft gehoord.

Bij het verstrijken zowel van het eerste als van het tweede jaar bezoldigde gerechtelijke stage, zou door de mentor van de stagiair schriftelijk verslag worden uitgebracht aan zijn korpsoverste, die het, samen met zijn op- of aanmerkingen en advies, zou doorsturen aan een bijzondere commissie, de «*Commissie van de Stage*», opgericht in de schoot van ieder hof van beroep, en samengesteld uit de eerste-voorzitter van en de procureur-generaal bij dit hof of de auditeur-generaal bij het Militair Gerechtshof, naar gelang het geval, de korpsoverste van de rechtbank of van het parket waar de stage volbracht werd, en de stafhouder van de Orde der advocaten bij laatstvermelde rechtbank of het door hem daartoe aangeduid lid van de Raad der Orde.

Na het verstrijken van het *eerste jaar* van de stage, zou deze commissie, de stagiair vooraf gehoord, een collectief advies uitbrengen over zijn verdere geschiktheid tot voortzetting van de stage en over de aan die stage te verstrekken *oriëntering*, — parket of rechtbank —, advies waarop de Minister van Justitie onherroepelijk zou beslissen.

Bij gunstig luidende beslissing, zou, bij het verstrijken van het *tweede jaar* van de stage, dezelfde commissie, op dezelfde wijze voorgelicht als voor het eerste jaar, en na andermaal de stagiair te hebben gehoord, een collectief advies verstrekken over de resultaten van de stage, onder haar verschillende aspecten beschouwd, en over al de eigenschappen of gebreken van de stagiair, aan wie tevens een bepaald kwoteringscijfer zou worden toegekend.

4° Toegezonden aan de Minister van Justitie, zouden dit advies en de kwotering aanleiding geven tot het inschrijven van de stagiair, naar de volgorde van het kwoteringscijfer, op de lijst hetzij van de kandidaten-substituut-procureur des Konings, — substituut-krijgsauditeur, of substituut-arbeidsauditeur, hetzij van de kandidaten-rechters, met het oog op een benoeming, waarvoor geen rekening meer zou gehouden worden met de door de artikelen 191 en 194 van het Gerechtelijk Wetboek vereiste minimum leeftijd en voorwaarden.

- 36. Dient, in dit stadium, het stelsel te worden opgevat als een *voordracht van kandidaten*, onder wie, op voorstel van de minister, de keuze van de Koning kan worden gedaan?

Misschien ware deze oplossing aan te bevelen, doch een *grondwettelijk bezwaar*, althans wat de rechters betreft, zou de wetgever niet toelaten een dergelijke voordracht te huidige.

In haar verslag over de « *Recrutering en bezoldiging der magistratuur* », heeft de Centrale afdeling van het « *Studiecentrum tot hervorming van de Staat* », terecht voorgesteld dat, terwijl artikel 99 van de Grondwet de vormen regelt van het voordragen voor de benoemingen tot de ambten van raadsheren in de hoven van beroep, van voorzitter en ondervoorzitter in de rechtbanken van eerste aanleg, van raadsheren in het Hof van Cassatie, het eerste lid van dit artikel bepaalt dat de vrederechters en de rechters in de rechtbanken « *rechtstreeks* » door de Koning benoemd worden, en dat, op grond van de voorbereidende werkzaamheden van het Nationaal Congres, zomede naar luid van het gezaghebbend commentaar van Orban ⁽⁸⁶⁾, dit woord « *rechtstreeks* » betekent: « *zonder enige voordracht* » ⁽⁸⁷⁾.

De uitsluiting van het stelsel van voordragen betreft nochtans enkel de rechters, niet de magistraten van het openbaar ministerie; wat deze laatsten aangaat, zijn de tekst van de artikelen 66 en 101 van de Grondwet schijnbaar geen hinderpaal tot de instelling van een regime waarbij de keus van de Koning zou worden beperkt.

Doch, principieel, bestaat er geen enkele reden om voor de magistraten van het parket en de rechtsprekende magistraten een verschillend stelsel te bepalen: de waarborgen welke de ene en de andere dienen te bieden zijn dezelfde.

37. Het kan dus niet anders of het volledig doormaken, met gunstig verloop, van de bezoldigde gerechtelijke stage leidt tot het samenstellen, naar orde van de kwotering, van een fonds of « *pool* » van potentiële kandidaten voor de magistratuur, doch wel van *degelijk opgeleide en volkomen geschikte kandidaten*, die de Minister van Justitie ter beschikking krijgt.

De voorheen geopperde vrees dat het stelsel enkel zou uitlopen op het aanleggen van een werfreserve, en dat de kandidaten in een soms zeer lange wachttijd zouden verkeren, die uiteindelijk tot een ontmoedigende onzekerheid

te hunnen opzichte zou leiden, waardoor zij er zuden toe aangezet worden een andere, doorgaans beter bezoldigde betrekking te zoeken ⁽⁸⁸⁾, meen ik als niet gegrond te moeten beschouwen.

Men verlieze immers niet uit het oog dat, in het opgevatte systeem, het aantal door de Minister van Justitie aan te duiden bezoldigde stagiairs niet meer dan één vierde of één vijfde of welkdanige mindere verhouding, zou bedragen van de formatie, in het gehele Rijk, voor de rechters en de substituten (zie hierboven onder nr. 30).

Aan de andere kant, zou weliswaar aan de Koning een ander kandidaat ter benoeming kunnen worden voorgesteld, die zich niet de moeite heeft willen opleggen van, of niet geschikt werd geacht, voor het verrichten van de stage, en dus enkel de voorwaarden vervult voorzien bij de artikelen 191 of 194 van het Gerechtelijk Wetboek.

Doch ik ben er vast van overtuigd dat in feite,

— onder de afdoende invloed van al de door de wetgever gehuldigde waarborgsmaatregelen om de faam en het gezag van de rechterlijke macht door een volwaardige bevoegdheid en de hogere eigenschappen van haar leden te handhaven en te bevorderen,

— onder het duidelijk begrip van de financiële uitgaven die de Staat zich jaarlijks zou opleggen om door de bezoldiging van de stage de deugdelijkheid van de toekomstige magistraten te verzekeren,

— en gesterkt door de uitvoerige, objectieve, gezagvolle en geregelde collectieve voorlichting uitgaande van de hogere instanties van gerecht en balie over de kandidaten die de stage hebben doorgemaakt,

— de ter zake verantwoordelijke Ministers voortaan er om zeggens natuurlijk toe zullen gedreven worden hun keuze uit te oefenen tussen die kandidaten, wier tastbare uitslagen, bereikt na een lofwaardige volgehouden inspanning, onder de ogen liggen, en over wier karakteriële en morele hoedanigheden, mede een beproefde geschiktheid, geen enkel voorbehoud meer hoeft te worden gemaakt.

Bovendien, kan men zich moeilijk voorstellen dat, in verband met zodanige rekruteringscriteria, de aktie van de aanbevelingen niet op ernstige wijze zou worden gremd.

Is het stelsel trouwens voor de ministers geen doelmatig schild dat hen beveiligen kan tegen de « *buitengerechtelijke* » tussenkomen?

38. Gans de tot nogtoe in deze rede behandelde gelegenheid wordt bovendien overkoepeld door het vraagstuk van de *nieuwe structurering van de wedden der magistraten van de gerechtelijke orde en van hun bevorderingsmogelijkheden*.

Het hoeft immers geen betoog dat, onder het huidige weddenregime waaraan de magistraten onderworpen zijn in een voorspoedige en materialistische maatschappij, waar « *met een niet verborgen meewarigheid neergezien wordt op deze ontzilverde vertegenwoordigers van een grondwettelijke macht van de Staat* », dergelijke toestand, — die vroegere jaren ook al zo dikwijls werd aangeklaagd —, een van de oorzaken is van het uitgesproken gebrek aan belangstelling bij de jongeren voor de gerechtelijke functie en van de daaruit voortspruitende gevolgen, zoals ze, bij de aanvang van dit exposé, werden geschetst ⁽⁸⁹⁾.

Indien ik echter gemeend heb het onderzoek van dit aspect van mijn onderwerp in het midden te moeten laten, dan is het omdat het mij bekend is dat de « *Nationale Commissie voor de magistratuur* », na de huidige wedderegeling van de magistraten in haar geheel opnieuw te hebben bestudeerd, in het begin van dit jaar aan de hr. Minister van Justitie een nieuwe structuur van deze wedden heeft voorgesteld. De uitvoerige en stipte concrete gegevens ter rechtvaardiging van deze voorstellen maken

op het huidig ogenblik het voorwerp uit van een grondig onderzoek door de bevoegde regeringsinstanties.

Het past m.i. niet dat ik thans dienaangaande bepaalde beschouwingen zou uitbrengen.

Doch, vertrouwend in hun begrip voor de werkelijkheid onder al haar verschijnselen, moge ik mij er heden toe beperken de vurige hoop uit te drukken dat de Regering en de Wetgevende Kamers duidelijk en dringend zullen beseffen en beslissen dat, door een billijke opwaardering van de huidige wedden van de magistraten, aan de Rechtelijke Macht de plaats moet teruggegeven worden die haar in de Staat toekomt.

39. Intussen, zouden de door mij in alle becheidenheid overgelegde mogelijkheden, voorwaarden en modaliteiten met het oog op een *duurzame oplossing* van het probleem van de opleiding, het geschiktheidsonderzoek en de oriëntering van de toekomstige magistraten van de eerste graad, nader moeten uitgediept en eventueel in overweging worden genomen, met de bezorgdheid hun aanwerving onder de meeste waarborgen te verzekeren, zoniet te bevorderen.

Doch, zoals ik het bij de aanvang van dit exposé heb beklemd, onder de beschrijving van een niet te ontkennen noodtoestand (zie hierboven onder nrs. 4 tot 7), is het, in afwachting van het verwezenlijken van deze *duurzame oplossing, volstrekt geboden* dat de wetgever, met *onverwijlde spoed*, en *voorlopig*, bepaalde maatregelen zou treffen om de bloedarmoede, waaronder de magistratuur in de komende jaren zal kwijnen en gevaarlijk zou kunnen verzwakken, kordaat te helen.

In dat verband, heb ik gewezen op het door de Minister van Justitie, op 10 juni 1970, ingediend en door de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 30 juni 1970 goedgekeurd wetsontwerp « *tot organisatie van een gerechtelijke stage* » (zie hierboven onder nr. 8 en de voetnoten (9), (10) en (11)).

40. Er dient van meetaf aan te worden opgemerkt dat dit ontwerp, in de eerste plaats, tot doel heeft, door de instelling van een gerechtelijke stage, te voorzien in het tekort aan volwaardige kandidaten voor het ambt van het openbaar ministerie in de parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg, in de krijgsauditoraten en in de arbeidsauditoraten ⁽⁹⁰⁾.

Dit tekort is een niet te ontkennen vaststelling, waarvan ik de oorzaken heb vermeld, tekort dat nog zal toenemen door het feit dat een zeker aantal perketmagistraten eerlang zullen overgaan naar de zetel, ofschoon zij tot het ambt van rechter niet altijd geschikt blijken. Ten ander, van dergelijk tekort zullen de rechtbanken van eerste aanleg ook niet bespaard blijven. Doch voor de rechtstagsiairs heeft het wetsontwerp, — en vermocht het trouwens niet —, geen voorlopige efficiënte noodregeling voorzien zoals voor de stagiars in de parketten ⁽⁹¹⁾.

41. Het ander opzet van het wetsontwerp is, — en ik verwijs ten deze naar de bewoordingen van de memorie van toelichting —, aan degenen die « er niet aan denken hun inschrijving bij een balie te vragen aangezien de eerste jaren beroepswerkzaamheid als advocaat-stagiair meestal een kennelijk onvoldoende rendement oplevert om in de levensbehoeften te voorzien », doch die zich toch aangetrokken voelen door de magistratuur, de gelegenheid te geven « het bewijs van hun bekwaamheid met het oog op een benoeming in de magistratuur te kunnen leveren door de uitoefening van de rechtspraktijk, binnen het bestek van gerechtelijke ambten, onder de vorm van een bezoldigde stage » ⁽⁹²⁾.

42. Gelet op dit tweevoudig opzet, en daar de gegadigden tot het ambt van stagiair in een parket, in een krijgs-

auditoraat ⁽⁹³⁾ of in een arbeidsauditoraat, licentiaten of doctors in de rechten zouden zijn die ten minste 22 jaar en ten hoogste 30 jaar oud zijn, kan het als een logisch en nagenoeg evidente opvatting worden aanvaard dat de stagetijd in voormelde diensten, eerst na één jaar, vervolgens met vernieuwing tot beloop van een totale duur van drie jaar (*art. 1* van het ontwerp), gelijkgesteld wordt met de uitoefening van juridische ambten als bedoeld in de artikelen 191 en 194 van het Gerechtelijk Wetboek (*art. 2* van het ontwerp), en derhalve, vanaf het volbrengen van die drie jaren stage, wanneer dus de stagiair de minimumleeftijd van 25 jaar zal hebben bereikt, hem de mogelijkheid verschafft om benoemd te worden tot substituit-procureur des Konings, substituit-krijgsauditeur of substituit-arbeidsauditeur.

43. Een nieuwigheid door het ontwerp in onze gerechtelijke organisatie gehuldigd, en die ik persoonlijk toejuich als de vervulling van een aanmerkelijke vooruitgang, is de *bezoldiging van de gerechtelijke stage*. Men is er eindelijk toe gekomen te aanvaarden dat, in de huidige tijdsomstandigheden en in onze democratische gemeenschap, het een ijdele opvatting is geworden beroep te doen op werkrachten zonder hen de geldelijke middelen te verstrekken die hen beschut tegen de dwingende eisen van het dagelijks bestaan.

Naar luid van het artikel 5 van het ontwerp ontvangt de stagiair een jaarwedde van 164.182 frank, maandelijks na vervallen termijn betaalbaar. Dit cijfer neemt het bedrag over van de aanvangswedde van de bestuurssecretaris, onder toevoeging van de bijslagen, vergoedingen en bijskomende bezoldigingen die aan het personeel in overheidsdienst worden toegekend. De wedde volgt de schommelingen van het algemeen indexcijfer der kleinhandelsprijzen, overeenkomstig het bepaalde bij de wet van 12 april 1960 tot eenmaking van de verschillende stelsels van koppeling aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen. Die wedde is gekoppeld aan indexcijfer 110. Al de voorzieningen betreffende maatschappelijke zekerheid van werknemers, met uitzondering van die betreffende de jaarlijkse vakantie, zijn op de stagiars toepasselijk.

44. Wanneer men de kwestie van een ander standpunt uit bekijkt, is het evident dat het aantal aan te wijzen stagiars moet beperkt worden in verhouding tot het aantal jaarlijks te verrichten benoemingen. Het artikel 3 van het ontwerp bepaalt dit aantal aanwijzingen tot maximum een tiende van de formatie voor de substituten-procureur des Konings, de substituten-krijgsauditeurs en de substituten-arbeidsauditeurs in het gehele Rijk.

Gelet op het tijdelijk en voorlopig kenmerk van de wet, en met verwijzing naar het door mij beklemdoond abnormaal hoog aantal plaatsen die, in een nabije toekomst en gedurende de drie navolgende jaren, vacant worden en waarin zal dienen te worden voorzien (zie hierboven onder nrs. 5 en 6), is deze maximum-verhouding, naar mijn oordeel, volstrekt ontoereikend om een noodtoestand dringend te keer te gaan, wat nu juist het streven is van het ontwerp.

Rekening gehouden met het aantal gewone kandidaten d.w.z. die welke enkel voldoen aan de voorwaarden gesteld bij het artikel 194 van het Gerechtelijk Wetboek, meen ik dat het onontbeerlijk is deze maximumverhouding te brengen op een vijfde, ja zelfs op een vierde van voormelde formatie, zoniet mist het ontwerp een van zijn hoofdzakelijke doeleinden.

45. Hierboven (zie onder nrs. 14 en 15 en de voetnoten ⁽³⁶⁾ en ⁽³⁷⁾), werd op de noodzakelijkheid gewezen, in elk geval, en afgezien van andere dienaangaande gedane

voorstellen en suggesties, in een wettekst de verplichting in te lassen voor de Minister van Justitie het advies in te winnen van de korpsversten over ieder kandidaat tot een rechterlijk ambt, vooraleer tot een benoeming zou worden overgegaan.

Naar luid van het artikel 1 van het thans besproken wetsontwerp, is het de Minister van Justitie die tot het ambt van bezoldigd stagiair bij een parket van de rechtbank van eerste aanleg, bij een arbeidsauditoraat of bij een krijgsauditoraat *aanwijst*; die aanwijzing geldt voor één jaar, en kan, na advies van de gerechtelijke autoriteiten, tweemaal worden vernieuwd.

Die aanwijzing door de Minister van Justitie is principieel aanvaardbaar; is het immers niet de Staat die de stagiairs zal bezoldigen, zodat logischerwijze de verantwoordelijkheid van de aanwijzing moet liggen bij de regeringsinstantie die deze bezoldiging budgettair moet rechtvaardigen?

Doch, nu, naar het doel van het ontwerp, de bezoldigde gerechtelijke stagiairs, na het beëindigen van hun stage, meestal kandidaten zullen zijn tot een ambt van magistraat van het openbaar ministerie, ware het niet de gepaste gelegenheid te bepalen dat, *ook vooraleer tot die aanwijzing over te gaan*, de minister het advies moet inwinnen van de bevoegde procureur-generaal, of, in voorkomend geval, van de auditeur-generaal bij het Militair Gerechtshof?

Is het zelfs niet geboden dat, vóór elke aanwijzing, en ter loutere voorkoming van onaangename verrassingen, de Minister van Justitie op stipte en objectieve wijze zou worden voorgelicht over de algemene gedragingen van de toekomstige stagiair, zijn fysische conditie, zijn karakteriële eigenschappen, zijn handel en wandel, zijn algemene moraliteit, zijn eventueel bijzondere verdiensten en dies meer?

Wellicht zal, zonder dergelijke tekst, de bestaande traditie door de Minister weliswaar worden gevolgd, maar ik meen dat het toch als aangewezen voorkomt haar, *als wettelijk voorgeschreven voorwaarde*, in het artikel 1 van het ontwerp in te voegen.

46. De door het ontwerp gehuldigde gerechtelijke stage wordt als een «full-time»-betrekking opgevat; het artikel 7 bepaalt uitdrukkelijk dat «het ambt van stagiair onverenigbaar is met iedere andere bezoldigde betrekking of met de uitoefening van een beroep», *dus ook met het beroep van advocaat*.

Dat dergelijke opvatting bepaalde reacties zou uitlokken, hoeft geen verwondering te baren. Zij vonden trouwens dadelijk hun uitdrukking in amendementen tot het wetsontwerp, die reeds op 11 juni 1970 voorgesteld werden door de hr. volksvertegenwoordiger *Albert Claes*. Deze amendementen strekten ertoe in het ontwerp, benevens de categorie van de «full-time»-bezoldigde stagiairs bij de parketten of auditoraten, de categorie in te lassen van de «half-time»-stagiairs, die slechts de helft van de voorziene bezoldiging en vergoedingen zouden ontvangen, mits zij, benevens hun stage bij het aangewezen parket of auditoraat, een ander beroep zouden mogen uitoefenen, meer bepaald dit van advocaat-stagiair ⁽⁹⁴⁾.

47. Het voorwerp van voormelde amendementen werd in de schoot van de Kamercommissie voor de Justitie vrij druk besproken.

In verband met de tussenkomsten van verschillende leden, die voor de ingediende amendementen min of meer te vinden waren, kan het antwoord verstrekt door de hr. Minister van Justitie A. Vranckx, als volgt worden samengevat ⁽⁹⁵⁾:

1°/ Het principe dat aan de benoeming tot een ambt

in de magistratuur een stage bij de balie moet voorafgaan werd door de wetgever zelf in 1967 verzaakt (art. 194 van het Gerechtelijk Wetboek).

2°/ Het invoeren van een systeem van half-time-stage zou aanleiding geven tot een onzeggelijk groot aantal aanvragen, wat op zichzelf geen euvel is. Wel mag gevreesd worden dat de half-time-stagiairs, na verloop van tijd, niet de weg van de magistratuur kiezen. Zulks zou dan niet stroken met het opzet van het ontwerp, namelijk het aantrekken van jonge en goede krachten naar de magistratuur.

3°/ Beweren dat alleen de balie de ideale school is voor toekomstige magistraten is vatbaar voor betwisting, want de geest in de parketten is niet meer dezelfde als enkele decennia terug; men is er veel humaner geworden, en met dit element moet rekening worden gehouden.

4°/ Degenen die voorhouden dat het stelsel van half-time-stage het de kandidaten zal mogelijk maken een goede keuze te doen, verliezen uit het oog dat voor een bepaalde categorie van personen de mogelijkheid om te kiezen tussen balie en magistratuur niet bestaat.

5°/ Daar de stage een «full-time»-betrekking is, wordt de vrees geopperd dat degenen die, na verloop van die stage, zich als advocaat vestigen, wegens het gebrek aan contact met de balie, met grote moeilijkheden zullen af te rekenen hebben. De hr. Minister meende integendeel dat degenen die twee of drie jaar als stagiair bij een parket werkzaam zijn geweest, met veel meer gemak de moeilijkheden van het leven aan de balie zullen opvangen.

6°/ Voor de leden van de balie die, zonder gerechtelijke stage naar de magistratuur wensen over te gaan, houdt het ontwerp geen enkel risico in, want het aantal parket-stagiairs zal verre van voldoende zijn om alle plaatsen te bezetten.

Sommige van deze beschouwingen kunnen, wegens hun afdoend kenmerk, aanvaard worden.

De meerderheid van de Commissie heeft er zich trouwens bij neergelegd, vermits de door de hr. volksvertegenwoordiger *Claes* ingediende amendementen met betrekking tot de half-time-stage verworpen werden met acht tegen drie stemmen en één onthouding, terwijl het ontwerp zonder verdere besprekingen door de Kamer goedgekeurd werd met 138 stemmen tegen 15.

48. Nochtans, wanneer ik voor het eerst inzage genomen heb van de tekst van het wetsontwerp, hoef ik het niet te verbergen dat de daarin voorziene volledige uitsluiting van de stage aan de balie mij enigszins heeft verontrust.

Immers, wat men er ook moge over denken, en alhoewel het Gerechtelijk Wetboek, — zoals de hr. Minister van Justitie heeft doen opmerken —, de voorafgaande stage aan de balie als benoemingsvoorwaarde tot de magistratuur heeft verzaakt voor verscheidene categorieën licentiaten of doctors in de rechten, toch blijf ik bij de mening dat, zoals ik het daarnet heb uiteengezet (zie hierboven onder nrs. 12 en 25), deze voorafgaande stage noodzakelijk is voor de professionele vorming en opleiding van de toekomstige magistraat, zowel van het parket als van de zetel. Ik volhard in het standpunt dat door het beoefenen van de advocatuur de kandidaat-magistraat aldus in de keuken moet hebben gestaan, van waaruit hem later ter ambtelijke verorbering zovele schotels zullen worden opgediend ⁽⁹⁶⁾.

Wel te verstaan wordt hierdoor bedoeld *eerst* een full-time-stage aan de balie, — al mocht hij ook maar één jaar duren (zie hierboven onder nr. 26) —, vervolgens een full-time-gerechtelijke stage, zodus *uitsluiting van half-time-stages*, want men mag er voor vrezen dat, onder dit laatste stelsel, de stagiair én de ene én de andere opleiding zou verwaarlozen.

Doch ik geef grif toe dat deze opvatting enkel past binnen het raam van een *blijvende en duurzame regeling* van de voorwaarden die tot de voorbereiding, de opleiding en de recrutering van de leden van de magistratuur moeten gesteld worden.

Naar het opzet van het besproken wetsontwerp is het er echter gans anders mede gesteld: het streeft enkel naar een *voorlopige* en naar een *noodoplossing, geldig voor de duur van zes jaar* (artikel 9), uitsluitend om de bedenkelijke toestand, die ik bij de aanvang van deze rede heb geschetst, dringend te verhelpen. En, in die optiek, mag worden toegegeven dat, nu de bezoldigde gerechtelijke stagiairs het tekort aan magistraten van het openbaar ministerie zo spoedig mogelijk moeten aanvullen, zij *gans hun tijd en activiteit* moeten besteden aan hun proeftijd in het aangewezen parket of auditorsaat, waar zij, onder de bevoegde leiding en het waakzaam toezicht van de korpsoverste en van de door hem aangestelde ervaren mentor, in drie jaar tijd, wellicht sneller en doelmatiger een meer adequate scholing zullen bereiken dan b.v. de kandidaat-substituut die enkel een notarisambt zou hebben vervuld of een juridisch ambt bij een Rijksdienst of bij een van de ermede gelijkgestelde instellingen (zie art. 194 van het Gerechtelijk Wetboek).

49. Het wetsontwerp voorziet trouwens twee *afdoende middelen* om de *werkelijke geschiktheid* van de substituut stagiair «on the spot», d.w.z. op het terrein zelf van de magistraat van het openbaar ministerie ⁽⁹⁷⁾, te kunnen beoordelen; ik heb ze trouwens reeds vermeld (zie hierboven onder nr. 33 — 2° — litt. a).

Eerste middel: De stagiairs bij het parket van de procureur des Konings, bij het krigsauditorsaat of bij het arbeidsauditorsaat zijn geen magistraten; zij oefenen slechts een ambt uit binnen het bestek van de rechterlijke macht volgens de richtlijnen en de regels vastgelegd door het hoofd van het parket waaraan zij verbonden zijn ⁽⁹⁸⁾.

Doch, krachtens artikel 4, tweede lid, worden de stagiairs bij het parket van de procureur des Konings of bij het krigsauditorsaat bekleed met de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie, hulp-officier respectievelijk van de procureur des Konings en van de krigsauditeur.

Zij mogen echter in deze hoedanigheid niet optreden dan na de *aanstelling* door de procureur-generaal bij het hof van beroep of door de auditeur-generaal bij het Militair Gerechtshof.

Laatstgenoemde korpsoversten zullen dus, op verslag en advies van de procureur des Konings of van de krigsauditeur, ten opzichte van ieder stagiair, kunnen nagaan of deze al dan niet reeds een voldoende graad van opleiding heeft bereikt en van de vereiste karakteriële en morele eigenschappen blijkt heeft gegeven, en, in bevestigend geval, hem uitdrukkelijk ertoe kunnen *machtigen* om in feite het ambt waar te nemen van officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings.

Tweede middel: Het artikel 4, derde lid, van het ontwerp voorziet dat, na één jaar stage, de stagiair bij het parket of bij het krigsauditorsaat door de procureur-generaal of door de auditeur-generaal kan worden aangesteld om de strafvordering, geheel of ten dele, uit te oefenen.

Zodus, wanneer die korpsoversten zullen oordelen dat een bepaald stagiair, tijdens het eerste jaar stage, het bewijs heeft geleverd van zijn bevoegdheid en geestesrijpheid, zullen zij hem de taak kunnen toevertrouwen om, als gecommisioneerd lid van het openbaar ministerie, op te treden en het woord te voeren, hetzij b.v. enkel

om schriftelijke vorderingen op te stellen en te ondertekenen gericht aan de onderzoeksrechters en aan de raadkamer, of verder op de terechtzittingen van dit onderzoeksgerecht mondeling te vorderen, en tenslotte zelfs deze laatste opdracht te vervullen op de terechtzittingen van de correctionele rechtbank of van de krijgsraad.

Sommigen zullen misschien, — «quot capita, tot sensus» —, de toepassing van deze beide mogelijkheden als een gewaagde onderneming beschouwen. Zij zal nochtans geschieden onder de verantwoordelijkheid van korpsoversten, die, vóór elke aanstelling vanzelfsprekend alle voorzorgen zullen weten te nemen om over de waarde en de persoonlijke eigenschappen van de betrokken stagiair volledig te worden voorgelicht.

50. Hoe dan ook, loont het mijns inziens de moeite om thans, vooraleer het te laat wordt, door middel van een tijdelijke wet, de proef te wagen van een vooruitstrevende verwezenlijging, waarvan de uitslagen, — «eventus docebit» —, zeer vruchtbaar kunnen zijn, en een afdoende aanwijzing kunnen betekenen voor de eerlange duurzame regeling van een probleem, waarvoor ik gemeend heb niet enkel uw aandacht heden voormiddag in het bijzonder te mogen vragen, maar waarvan de aard, de draagwijdte, het belang en de noodzaak, in de huidige omstandigheden, de ganse Natie en haar verantwoordelijk wetgevend- en regeringsbeleid voor een dringende oplossing dwingend bezorgd moeten maken: de toekomst van 's Lands magistratuur, waarborg van zijn bestaan, is op een keerpunt.

* * *

«De erkentelijkheid is het geheugen van het hart.»

Dit treffend woord indachtig, gaat, ingetogen en uit het diepste van ons gemoed, onze hartroerende en dankbare herinnering naar onze vele dierbare afgestorvenen uit het afgelopen gerechtelijk jaar, want wij weten in welke mate zij, in volle eenvoud en bescheidenheid, soms zoveel hebben geofferd bij het vervullen van de taak die hen werd toevertrouwd.

* * *

Binnen de tijdspanne van amper twee maanden, moest ons Hof, met innig leedwezen, het voorbarig verscheiden betreuren van twee van onze jongste collega's: de h.h. raadsheren Pieter D'Hanens en Albert Soetens.

1. Voor zijn integrale ambtsvervulling had raadsheer Pieter D'Hanens zich met hart en ziel ingezet.

Nog niet volledig hersteld van de gevolgen van een kwade griepaanval, had hij zich voortijdig opnieuw ten volle willen toewijden aan zijn ambtsplechten, die hij met nauwgezetheid volbracht, en waarbij hij, zo schielijk als genadeloos, op 21 januari 1970, werd getroffen.

Afkomstig uit het Meetjesland, behoorde hij, tijdens zijn studiejaren aan de Rijksuniversiteit Gent, tot een promotie, die, bij de bevrijding van het grondgebied, talrijke magistraten zou leveren.

Na het behalen van zijn doctoraat in de rechten in 1940, had hij zich, tijdens de oorlogsjaren, te Gent als advocaat gevestigd en er geleidelijk de faam verworven van een werkzaam en gewetensvol practicus.

Benoemd tot substituut-krigsauditeur te velde in maart 1945, vervolgens tot rechter in de rechtbank van eerste

aanleg, eerst te Kortrijk, naderhand te Gent, werd hem, bij koninklijk besluit van 8 augustus 1968, het ambt toevertrouwd van raadheer in het Hof van beroep alhier.

Vriendelijk en eenvoudig in de omgang, was raadsheer Pieter D'Hanens, in zijn bescheidenheid, zelfs terughoudend met zijn kennis, en gaf hij aldus een spontane doch wijze les in nederigheid.

Echter was deze eerder schroomvallige indruk, welke iedere ontmoeting met hem kenmerkte, slechts de uiterlijke vertolking van een ingeboren zachtmoedigheid.

Onder deze uitwendige geaardheid ging evenwel, bij raadsheer D'Hanens een vlijtige werker verscholen, die, in de stille sfeer van zijn werkkamer, onverpoosd al de bestanddelen van de hem toevertrouwde zaken met het geduld en de stiptheid van een wetenschapsmens tegen elkaar afwoog om tot de oplossing te komen, die niet enkel geboden was door de wet maar door de rechtvaardigheid.

Geen detail, ogenschijnlijk van elk belang ontbloot, ontsnapte zijn speurende geest.

Voor hem was het recht niet louter wetenschap doch veeleer een steeds hernieuwde confrontatie met de oneindige diversiteit van de menselijke conflicten.

Centraal voor hem waren inderdaad veeleer de mens en zijn zwakheden dan wel de overtreding zelf van de rechtsregel. Voor alles was zijn optreden dan ook diep humaan en als dusdanig kon hij het leed en de passies welke zijn evenmensen beroerden, aanvoelen en begrijpen.

Matigheid en evenwicht sloten evenwel bij hem de vastberadenheid niet uit wanneer deze door de omstandigheden geboden was.

Boven alles was hij een ernstig man, echter zó ontvankelijk van inborst en verkleefd aan de gezonde tradities van het gerechtelijk milieu dat hij met werkelijke eerbied opzag tegen elke oudere collega.

De nota's en arresten van zijn hand, in hun degelijke overzichtelijkheid, opgesteld in een sobere stijl, doch met een perfecte taalbeheersing, werden ten eerste geprezen.

Als magistraat in het Hof had hij zich van meet af aan ontpopt als de geschoolde medewerker van wijlen de heer Denecker, de toenmalige voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, voortreffelijk en geprezen civilist, onder wiens vaste en degelijke leiding hij zijn aangeboren voorliefde voor de rechtsbeoefening had kunnen ontwikkelen tot een gewaardeerde wetenschap.

Bij het overschouwen van zijn korte doch vruchtbare loopbaan denkt men onwillekeurig aan deze Engelse criticus waar hij schreef « It doesn't matter how and when a man dies, but *how he lives*. » — « Het komt er niet op aan hoe of wanneer een mens sterft, maar *hoe hij geleefd heeft*. »

* * *

2. Op 21 maart 1970, werd ons Hof opnieuw in troosteloze rouw gedompeld.

Ieder van ons beleefde de sterke ontroering van de ramp, die binnen de tijdspanne van enkele dagen, de familie van onze dierbare vriend, *raadsheer Albert Soetens*, tot tweemaal toe zo zwaar had getroffen.

De fataliteit, welke een vader samen met zijn zoon aan de liefde van een gezin en aan de genegenheid van een brede vriendenkring zou ontrukken, vond haar tragische voltrekking in de brutaliteit van een verkeersongeval, afgrijpselijk door zijn banaliteit, en, zoals raadsheer Soetens er, tijdens zijn loopbaan zo talrijke had onderzocht en bestudeerd om er de herstelbare gevolgen van in gans de mate van het mogelijke tot de billijkste oplossing te brengen.

Meer dan wie ook was hij immers steeds bekommerd geweest met het lot van de naastbestaanden van het angstwekkend toenemend aantal slachtoffers van het verkeer.

Geboren te Gent in juni 1912, verwierf hij, na zijn humaniorastudies, in 1936, met onderscheiding het doctoraat in de rechten en het licentiaat in het notariaat.

Na zijn inschrijving bij de balie en een ernstige stageperiode in zijn geboortestad, begon hij in 1939 als stagedoend doctor in de rechten een administratieve loopbaan bij het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg te Brussel.

Tijdens de meidagen van 1940 vervult hij op eenvoudige doch op voortreffelijke wijze zijn plicht: wegens zijn dappere houding wordt hij, tot tweemaal toe, op de dagorders van het leger vermeld.

Hij is achtentwintig jaar wanneer hij als gedemobiliseerd onderluitenant zijn functie bij het Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg opnieuw opneemt.

Gedurende de vijandelijke bezetting getuigden zijn opvattingen van een onwrikbaar optimisme terwijl zijn manmoedige houding ten opzichte van de bezetter het vertrouwen sterkte van zijn omgeving.

Onmiddellijk na de bevrijding van het grondgebied, werd hij op 10 november 1944, benoemd tot substituut-krijgsauditeur te veld.

In dit verantwoordelijk ambt, deed hij zich van meet af aan opmerken als een noeste werker die, in volkomen sereniteit, de hem toevertrouwde ingewikkelde en kiesonderzoeken gezagvol en met een treffende objectiviteit wist te leiden.

Toen reeds werden zijn zorg en onvoorwaardelijke toewijding volmondig geprezen.

Terzelfdertijd drong zijn faam door tot de kringen van de burgerlijke magistratuur die een welgevallig oog hielden op de jonge magistraat, die met evenveel gezag als brio, de zware functies van het openbaar ministerie in moeilijke en ondankbare omstandigheden uitoefende.

Bij Regentsbesluit van 18 juni 1947, werd hij tot rechter in de rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde benoemd.

Zijn integrale geschiktheid voor de gerechtelijke functie lag aan de basis van zijn onmiddellijke aanstelling tot onderzoeksrechter in december 1947, mandaat dat bij K.B. van 12 januari 1950 werd hernieuwd.

Wegens de opvallende eigenschappen waarvan hij in de uitoefening van dit ambt herhaaldelijk blijk wist te geven, werd hij bij koninklijk besluit van 30 april 1953 tot ondervoorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde benoemd.

Hij volgde aldaar onmiddellijk het spoor van zijn vader, voorzitter emeritus Alfred Soetens, wiens beleid als waarnemend voorzitter te Oudenaarde, mij, als toenmalig procureur des Konings aldaar, thans nog zo scherp voor de geest staat, wegens zijn opmerkelijke hoedanigheden van werklust, zijn toewijding, zijn minzaamheid en zijn diepe menslievendheid.

Bij koninklijk besluit van 4 augustus 1969 werd Albert Soetens tot raadsheer in ons Hof benoemd.

Nauwgezet magistraat als hij was, volgde hij alhier met gespannen aandacht zelfs de meest dorre uiteenzetting ter terechtzitting en was hij onafgebroken begaan met de hem toevertrouwde zaken waarvan de dossiers minutieus en met ijver werden ontcijferd.

Vooruitstrevend in zijn opvattingen en ontvankelijk voor de snelle evolutie van het eigentijds gebeuren, was hij van een aangename rustige omgang. Alhoewel bewogen door sterke inwendige spanningen en ontroering, was hij steeds de vriend van wie slechts innerlijke vrede, goedmoedigheid en zelfvertrouwen uitging.

Een sterke man, met jeugdige allures en met veerkrachtige tred, was het hem niet aan te zien dat hij reeds meer dan een kwarteeuw « de eervolle maar lastige staat van magistraat » tot beroep had gekozen, in dewelke men, « alles kan voor de gerechtigheid, maar niets voor zichzelf ».

-Het «nulla dies sine linea» van Plinius was voor hem geen ijdele gedachte.

Zijn gemoedssterkte en zelfbeheersing, die men onweerstaanbaar onderging, zijn grote liefde voor zijn ambt, dat hij met begeestering uitoefende en met ingeboren goedheid, — want «Justitie zonder goedheid, komt aan haar opdracht te kort» —, hadden hem sedert de eerste dag alhier ons aller warme sympathie verzekerd.

-De herinnering aan zijn edele figuur is in ons hart gegrift.

* * *

3. Uit het Veurne-Ambacht, bereikte ons, op 28 augustus 1969, de droevige mare van het overlijden van de heer *stafhouder Karel Versteete*; zij verwekte in alle gerechtelijke kringen van het land een algemene verslagenheid.

Enkele maanden voordien was Mr. Karel Versteete geroepen geworden aan het hoofd van de balie te Veurne door de eenstemmige wil en de genegenheid van al zijn confraters, ter vervanging van hun eerste stafhouder, wijlen Mr. de Spot.

Aldus was Mr. Karel Versteete de eerste stafhouder van de balie te Veurne die deel uitmaakte van de pas opgerichte Algemene Raad van de Nationale Orde van advocaten, en viel hem de grote eer te beurt zijn balie te vertegenwoordigen op de indrukwekkende aanstellingsplechtigheden van deze Raad, in het gerechtsgebouw te Brussel, op 27 november 1968; ik ontmoette hem op die namiddag, in de wandelgangen aldaar, en hij vertrouwde mij toe dat het voor hem een van de gelukkigste dagen was van zijn leven.

In ons rechtsgebied, was hij een nagenoeg historische figuur uit het rechtsleven: rechtgeaard Vlaming, die zijn «Westhoek» innig lief had, aartsvaderlijk en ascetisch als een figuur uit de tijd van de Apostelen, hoog en imposant van statuus, met zachtmoedige blik, zo simpel in zijn omgang, was zijn verschijning aan de balie voor de rechters de aankondiging van een aangenaam debat, want, kalm en bedaard, in de meest eenvoudige bewoordingen, uitdrukking van een bij hem ingeboren rechtzinnigheid, wist hij met een uitgesproken talent en een onbewimpelde overtuiging, de rechtvaardigheid te bepleiten van zijn stelling, terwijl hij het standpunt van zijn tegenstrevers met tact en correctheid wist te weerleggen.

Geboren te Bellegem in 1892, promoveerde hij in 1920, aan de Universiteit te Groningen tot doctor in het staatsrecht, en in 1924, te Leuven, tot doctor in de rechten.

Na zijn inschrijving in 1925 bij de balie te Veurne, werd hij bij koninklijk besluit van 17 april 1937 benoemd tot pleitbezorger aldaar: dit ambt zou hij uitoefenen tot bij het afschaffen ervan door het Gerechtelijk Wetboek.

In zijn hoedanigheid van plaatsvervangend rechter in de rechtbank van eerste aanleg te Veurne, van 1947 tot 1967, bewees hij uitnemende diensten, waarbij zijn opvallende drang naar waarheid en billijkheid, geschraagd door een soliede rechtskennis en een rijke ervaring, algemeen geprezen werden.

Zowel in de beoefening van de advocatuur, als in zijn hoedanigheid van pleitbezorger, was advocaat Versteete een verwoed werker, stipt en accuraat, steeds bekommerd om de belangen van de rechtzoekenden.

Als stafhouder, te vroeg aan de leiding van de balie onttrokken, was hij een wijze raadgever; met zijn confraters waren zijn betrekkingen minzaam zoals hij zich steeds bereidwillig ter beschikking hield van de jongeren, die hij met raad en daad bijstond.

Gans zijn leven en loopbaan stonden in het teken van de eerlijkheid.

Een der laatste vertegenwoordigers van een generatie met een ingewortelde eerbied voor orde, tucht en traditie,

wordt zijn verscheiden door de balie, door de magistratuur, door zijn ontelbare vrienden hartgrondig bejammerd.

* * *

4. De consulaire magistratuur in het arrondissement Dendermonde werd eveneens zwaar getroffen.

De heer *Gustave Bosteels*, ondervoorzitter van de rechtbank van koophandel te Aalst, overleed, na een langdurige ziekte, op 14 februari 1970.

De heer Bosteels was te Aalst, op 15 januari 1910, geboren.

Na zijn ingenieursstudien, trad hij in de familiale nijverheidsbedrijven, waar hij zich alras deed opmerken door zijn aktiviteit, zijn schrandere vermogen tot organisatie en vooral door zijn sociaal gevoel, en dit in oprechte eenvoud en gemoedelijkheid.

Zijn technische vaardigheid ging in de nijverheidsmilieus niet ongemerkt voorbij, zodat hij geroepen werd om actief deel te nemen aan verscheidene inrichtingen tot bevordering van industriële ontwikkeling.

De rechtbank van koophandel te Aalst verzocht hem dan ook onder haar leden plaats te nemen. Bij koninklijk besluit van 26 november 1953 werd hij tot plaatsvervangend rechter, en bij koninklijk besluit van 3 november 1958, tot rechter in voormelde rechtbank aangesteld. Bij beslissing van de algemene vergadering dezer rechtbank van 19 november 1964 werd hij tot ondervoorzitter verkozen.

In zijn ambt van consulaire magistraat gaf de heer Bosteels blijk van een grondige kennis van de handelsgebruiken in het amtsgebied van de rechtbank, tevens van voorbeeldige stiptheid, rechtgeaardheid en toewijding.

* * *

5. Op 1 oktober 1969, overleed te Kortrijk, na een slepende ziekte die hem gedurende jaren belet had zijn ambt uit te oefenen, de heer *Firmin Henderickx*, vrederechter van het eerste kanton Kortrijk, tevens belast met de bediening van het kanton Moorsele. Hij was geboren te Lochristi, op 16 september 1904.

Samen deden wij onze studien aan de Rijksuniversiteit alhier. Hij was toenmaals reeds de eenvoudige, sympathieke jongen, wiens bezadigdheid hem uiteraard voor de rechtsprekende functie aanwees.

Na gedurende zestien jaar de rechtspraktijk aan de balie te Gent te hebben beoefend, werd hij bij Regentsbesluit van 3 juli 1946 benoemd tot rechter in de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk. Tot in 1956 fungeerde hij aldaar als onderzoeksrechter; zijn toegewijde medewerking heeft bij de parketmagistraten de herinnering achtergelaten van een volwaardige bijstand.

Bij Koninklijk besluit van 27 november 1956, werd hij tot vrederechter van het eerste kanton Kortrijk benoemd, en twee jaar nadien belast met de bediening van het kanton Moorsele.

Als kantonnaal magistraat was immer zijn doelstelling en bekommernis te pogen de partijen te verzoenen, en zeer vaak is hij daarin geslaagd, want hij was een ingoed mens, die door zijn eenvoud, zijn gemoedelijkheid en zijn geduld, de gedingvoerende partijen tot een aanvaardbaar vergelijk kon brengen; bij het rechtspreken was hij immers een vurig voorstander van het gezond verstand.

Zijn heegaan heeft de rechtzoekenden van zijn kantons vroegtijdig beroofd van een goedgehartig, begrijpelijk en rechtvaardig magistraat.

Voor ons allen is het echter een opbeurende troost te mogen vaststellen dat zijn zoon, de jonge advocaat Mr. Marc Henderickx, aan de balie te Kortrijk de vaderlijke tradities op flinke wijze voortzet.

* * *

6. Een in het gerechtelijk milieu graag geziene figuur, de heer *ere-rechter Raphaël Guillemijn*, overleed op 14 november 1969 in zijn geboortestad Kortrijk, in de leeftijd van zesenzeventig jaar.

Begaafd en voorbeeldig student, hoedanigheden welke zijn gerechtelijke loopbaan zouden aanmerken, werden zijn universitaire studiën onderbroken door de oorlog 1914-1918, tijdens dewelke hij op moedige wijze zijn vaderlandse plichten volbracht. Onmiddellijk na de Wapenstilstand heeft hij zijn rechtsstudiën hernomen aan de Rijksuniversiteit te Gent, om zich op 11 mei 1921 te laten inschrijven bij de balie te Kortrijk.

Vlug verwierf hij door zijn talenten, ernst en degelijke kennis vooral wat het burgerlijk recht, het handelsrecht en het fiscaal recht betreft, de algemene achting, en werd hij bij koninklijk besluit van 23 maart 1932, benoemd tot rechter in de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk.

Hij hield zitting zowel in correctionele als in burgerlijke kamers, was alleenrechtsprekend rechter, en, in de moeilijke mobilisatie periode 1939-1940 onderzoeksrechter.

Bij de uitoefening van deze verschillende functies, gaf hij blijk van uitmuntende hoedanigheden van ijver, plichtbesef en juridische onderlegdheid.

Na de tweede wereldoorlog werd hij plaatsvervangend voorzitter, burgerlijk lid van de Krijgsraad te Kortrijk, in welke hoedanigheid hij een ruime verdienstelijheid verwierf. Deze functie heeft tot einde 1945 zijn volledige activiteit opgeslorpt. Alsdan verzocht hij om ontslag ten einde zich volledig te kunnen wijden aan familiale belangen in ondernemingen van het Franse Noorden.

Tot het einde van zijn leven bleef hij nauwe betrekkingen onderhouden met het milieu waarin hij zoveel vrienden telde, die van hem de blijvende herinnering bewaren van een voortreffelijk mens en magistraat.

* * *

7. De heer *André de Mûelenaere, vrederechter-emeritus van het kanton Passendale*, overleed te Roeselare op 2 december 1969.

Geboren te Aardooie in 1890, kon zijn verheven vaderlandsliefde hem tijdens de eerste wereldoorlog niet uit de vuurlinie verwijderd houden, waar hij, spijt zijn universitaire vorming, elke militaire graad hardnekkig weigerde omdat hij het verkoos het lot te delen van de eenvoudige soldaat: dit kenmerk, zijn ongeveinsde belangstelling voor en zijn minzame omgang met de nederige evenmens, tekenden zijn persoonlijkheid en namen nimmer af.

Na zijn inschrijving bij de balie te Brugge in 1920, nam hij het ambt waar van plaatsvervangend rechter in het vrederecht van het derde kanton aldaar, en werd hij, bij koninklijk besluit van 10 december 1921, tot vrederechter van het kanton Passendale benoemd.

Vertrouwd met de gewoonten en de zeden van het landelijk leven, kon hij door zijn grote menselijke hoedanigheden en zijn juridische kennis op een voorbeeldige wijze de gemeenschap dienen.

Plichtbesef, rechtschapenheid en grenzeloze offervardigheid waren zijn opmerkelijke deugden, die hij tot bij zijn welverdiend emeritaat in 1960 bestendig heeft beoefend.

Met de heer vrederechter-emeritus de Mûelenaere verdween een zeer verdienstelijk magistraat.

* * *

8. De heer *Willy-Joseph Van Gerven, advocaat en oud-stafhouder van de Orde der Advocaten bij de rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde*, werd op 8 september 1897 geboren te Essen.

Gepromoveerd in 1926 tot doctor in de rechten aan de Katholieke Universiteit te Leuven, werd hij op 16 novem-

ber 1929 ingeschreven op de tabel van de Orde van advocaten bij de rechtbank te Dendermonde.

Alras werden zijn hoedanigheden door zijn confraters opgemerkt en werd hij reeds vroeg tot lid en naderhand tot secretaris in de Raad van de Orde opgenomen.

In 1948 werd hij door zijn confraters tot Stafhouder verkozen. Gedurende de twee jaar van zijn stafhouderschap wist hij, door zijn innemend karakter, zijn fijne persoonlijkheid, zijn zin voor verzoening, met een hem eigen humoer getint, zijn doortastendheid waar het moest, de goede faam van de balie, tevens de waardigheid van de advocatuur hoog te houden, en de morele belangen van zijn confraters te dienen en te doen erkennen.

Doch buiten de balie, waaraan hij met hart en geest verknocht was, leidde zijn drang naar de culturele en sociale ontplooiing van ons volk hem eveneens op andere terreinen en was hij de promotor van belangrijke grootse verwezenlijkingen op sociaal gebied.

Gelijklopend met zijn andere activiteiten was de heer Van Gerven tevens een gezagvol politiek mandataris.

Hij had zijn land lief en diende het met al zijn krachten. Tijdens de bezetting werd hij een der grondleggers van het gewapend verzet in het arrondissement, en had hij nog de wilskracht om later, op meer gevorderde leeftijd, de zware proeven af te leggen die hem tot reserve-luitenant-kolonel zouden leiden.

Alhoewel sinds enkele maanden zijn gezondheidstoestand verzorging eiste, was hij nog actief; het lag in zijn aard dat hij door de dood zou verrast worden; hij overleed plots, te Sint-Niklaas-Waas, op 23 juli 1969.

* * *

9. De heer advocaat *Henri Delobel, oud-stafhouder, plaatsvervangend rechter en gewezen ondervoorzitter van het Verbond der Belgische Advocaten*, overleed op 26 oktober 1969, te Leuven, in de leeftijd van vijfenzeestig jaar.

Na schitterende universitaire studies en een grondige stage, werd hij in 1927 ingeschreven bij de balie te Ieper.

Opeenvolgend benoemd, in 1929 tot plaatsvervangend vrederechter in het tweede kanton Ieper, en, in 1930 tot plaatsvervangend rechter in de rechtbank van eerste aanleg te Ieper, werd hij bij koninklijk besluit van 4 augustus 1950 bij dezelfde rechtbank tot pleitbezorger benoemd.

Gewaardeerd als een knap jurist die steeds zo talent- als gezagvol, en met kenmerkende zin voor orde en punctualiteit, zijn taken vermocht te verzekeren, was hij een grote steun voor rechtbank, advocaten en rechtzoekenden, wier integraal vertrouwen hij steeds heeft genoten.

Als volwaardig stafhouder van de Orde der Advocaten te Ieper van 1956 tot 1958, en van 1962 tot 1964, was het zijn betrachtting talrijke jonge advocaten volgens zijn opvattingen van orde, methode en traditie op te leiden.

Voorzitter en lid van talrijke verenigingen en genootschappen, was het streven naar dienstbetoon de grootste zijner vele en verheven doelstellingen.

Zijn heengaan heeft te Ieper, in en buiten het gerechtsgedebouw, een diepe leemte achtergelaten.

* * *

10. Op 2 augustus 1969, verleed te Gent, in de leeftijd van drieenzeventig jaar, de heer *José Castille, advocaat bij het Hof van beroep alhier*.

Oudstrijder van de eerste wereldoorlog, kwam hij als groot-invalide uit de strijd terug, hetgeen hem evenwel niet kon beletten in 1921 tot doctor in de rechten te promoveren.

Begaafd met aanmerkelijk verstandelijke hoedanigheden en een uitzonderlijke vlugge geest, verscheen Mr. Castille aan de balie steeds vol geestdrift en strijdlust. Zijn sterke stem weergalmde in onze gerechtshalen, vol gloed voor

de verdediging van de belangen die hem waren toevertrouwd.

Jarenlang was hij de gezagvolle vertegenwoordiger van het Beheer der Douanen en Accijnzen.

Tijdens zijn laatste levensjaren was hij minder-valied, doch eenieder die hem ontmoette in het gerechtsgebouw, bewonderde de stoïsche moed die hij opbracht om te blijven vechten tegen de zware handicap die hem was overkomen. Hij heeft gestreden tot het uiterste.

Moge zijn zoon, Mr. Jean-François Castille, de oude tradities van de balie, door vader Castille steeds scrupuleus in ere gehouden, op waardige wijze voortzetten, en, de herinnering aan de afgestorvene onder ons levendig houden.

* * *

11. Op amper drieënvijftigjarige leeftijd overleed te Gent, de heer *Walter de Sagher, plaatsvervangend rechter in het vrederecht van het kanton Poperinge*.

De heer de Sagher, die op 23 april 1916 geboren werd te Twickenham (Eng.), was begaafd met een stevige juridische kennis en een scherp oordeel: na het doctoraat in de rechten te hebben behaald in 1940, had hij tijdens zijn stagetijd het voorrecht deze gaven tot ontwikkeling te kunnen brengen onder de leiding van de befaamde Gentse advocaat, wijlen Mr. Henry De Cock.

Bij Regentsbesluit van 13 december 1944 werd hij benoemd tot substituut-krijgsauditeur te velde. Aangezien tot het notariaat, werd hij in 1945 tot notaris te Poperinge benoemd en 1947 tot plaatsvervangend vrederechter in ditzelfde kanton.

Als notaris die de belangen van zijn cliënten gewetensvol behartigde, gold hij als een voorbeeld van eerlijkheid en rechtschapenheid.

Niettegenstaande zijn drukke professionele bedrijvigheid en een zeer zware gezinslast, vond hij nog de mogelijkheid een belangrijke activiteit te wijden aan het bestuur van de stad Poperinge, waarvan hij de geachte en gezaghebbende burgemeester was.

Onder zijn leiding kende deze kleine stad een niet te onderschatten bloei op economisch en industrieel gebied.

Naast zijn burgemeesterschap zetelde hij in talloze verenigingen die tot doel hadden de belangen van de stad Poperinge en omgeving te behartigen; hij werd dan ook tot provinciaal raadslid verkozen.

Zijn diverse onverdroten activiteiten hebben er ongelukkig toe bijgedragen om hem maar al te voorbarig aan de liefde van zijn gezin en aan de genegenheid van zijn medeburgers te onttrekken.

* * *

12. De heer *Julien D'Haenens*, geboren te Geraardsbergen op 1 december 1901, in leven ere-notaris te Geraardsbergen en *plaatsvervangend rechter* in het vrederecht van het kanton Geraardsbergen, overleed aldaar op 10 april 1970.

Houder van het diploma van doctor in de rechten en van licentiaat in het notariaat, werd hij tot notaris benoemd ter standplaats Geraardsbergen bij besluit van de Regent van 4 juni 1945, en tot plaatsvervangend rechter in het vrederecht van het kanton Geraardsbergen bij Regentsbesluit van 16 december 1947, functie die hij op eervolle wijze tot in 1970 uitoefende.

De heer D'Haenens had voorheen deelgenomen aan de achttiendaagse veldtocht 1940, en was als krijgsgvangene overgebracht geworden naar Duitsland waar zijn gezondheid, in de zoutmijnen van Silezië, blijvend gekrenkt werd; deerlijk gehavend kwam hij uit krijgsgevangenschap terug.

De heer D'Haenens was zeer gehecht aan zijn geboortestad, en heeft zich metterdaad ingespannen ter bevordering van het toerisme te Geraardsbergen en omliggende gemeenten.

Als notaris had hij een studie van middelmatige belangrijkheid; evenwel was bij hem jacht op zaken uitgesloten en behandelde hij de hem toevertrouwde belangen gewetensvol en met professionele bevoegdheid.

Uiteraard goedgehartig en voorkomend in zijn omgang, heeft hij, gedurende drieëntwintig jaar het ambt van plaatsvervangend rechter in het vrederecht van het kanton Geraardsbergen waargenomen, waar hij, steeds met dezelfde bereidwilligheid en dienstvaardigheid, zich ter beschikking stelde om, daar waar het hem gevraagd werd, de titularis te vervangen.

* * *

13. Op 17 augustus 1969, overleed schielijk te Oostende, in de leeftijd van zestig jaar, de heer *Guy Van Elslande, advocaat bij het Hof van beroep te Gent*.

Buiten zijn activiteit aan de balie, ging zijn belangstelling vooral naar de verwaarloosde jeugd; hij maakte trouwens deel uit van de Nationale Raad voor jeugdbescherming. Zijn bekommerning en zorgen gingen ook naar de reclassering van de oud-veroordeelden, wat zijn kostbare medewerking medebracht in de schoot van het beschermingscomité voor verlaten kinderen en vrijgestelde gevangenen.

Wij zullen een trouwe herinnering bewaren aan zijn edelmoedig karakter, dat de sympathie verwekte van allen die hem hebben benaderd.

* * *

14. Bij een vliegtuigramp kwam de heer *Frans Vandecatsijne, plaatsvervangend rechter in de rechtbank van koophandel te Kortrijk*, en nauwelijks éénenveertig jaar oud, op 26 augustus 1969, in de provincie Luxemburg, om het leven.

Doctor in de rechten en beheerder van de N.V. «Be-kaert-Building Company», was hij een dynamisch man, die ertoe geroepen was in de rechtbank van koophandel te Kortrijk, evenals in de economische sector van zijn streek, een vooraanstaande rol te vervullen.

Bescheiden en aangenaam in al zijn contacten, dienstvaardig op elk vlak van de menselijke betrekkingen, werd dit brutaal verlies door een brede vriendenkring oprecht betreurd en diep aangevoeld.

* * *

15. Te Kameneri, in Joegoslavië, overleed schielijk, op 19 mei 1970, de heer *Marcel Van Latum, plaatsvervangend rechter in de rechtbank van koophandel te Brugge*.

Geboren te Brugge in 1907, trad hij in 1962 toe tot de consulaire magistratuur, waarbij hij, door zijn belangrijke rol in het handels- en bedrijfsleven van zijn geboortestad, een verdienstelijke taak kon volbrengen. Voorzitter van en beheerder in diverse bedrijven, en ook van een grote verdienstelijkheid op sociaal vlak, vervulde hij steeds en overal zijn opdrachten met voorbeeldige eerlijkheid en nauwgezetheid.

Dit plots verscheiden bracht niet enkel verslagenheid doch tevens een grote leemte overal waar zijn activiteit op prijs werd gesteld.

* * *

Voor de Koning, vorder ik, dat het aan het Hof behage te verklaren, dat het zijn werkzaamheden herneemt.

NOTEN

(72) Zie: *Parl. Besch. - Senaat* - Zitt. 1963-1964 - nr. 60 - 10 december 1963 - Verslag van de hr. Charles Van Reepghen - blz. 99.

(73) Zie tekst van deze buitengewoon belangwekkende rapporten, voorafgegaan door een uitvoerige « nota inzake de rechterlijke macht » dd. 18 september 1953, ter aanvulling op de Memorie van Toelichting inzake het ontwerp van de Rijksbegroting 1954, hoofdstuk IV, Justitie, nota gericht door de toenmalige Minister van Justitie, Mr. L.A. Donker aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-generaal: *Parl. Besch.* - Zitt. 1953-1954 - nr. 3200.

(74) Zie Nederlands « Staatsblad », 1956, nr. 643, blz. 1603; het besluit « betreffende opleiding en vorming van gerechts-secretarissen en van secretarissen bij arrondissementsparketten », in het kort « *Opleidings- en vormingsbesluit R.O.* », trad in werking met ingang van 1 januari 1957.

(75) Zie Nederlands « Staatsblad », 1962, nr. 407, blz. 953 en 954.

(76) Dit artikel 48 (laatst gewijzigd bij de wet van 28 juni 1956) luidt als volgt: « Tot registers van de arrondissements-regtbanken, griffiers en registers-plaatsvervangers kunnen alleen worden benoemd, onverminderd de vereisten bij de Grondwet voorgeschreven, zij, die den vollen ouderdom van vijftientig, doch nog niet dien van zeventig jaren hebben bereikt en aan eene Rijks- of daarmede gelijkgestelde Nederlandse Universiteit hebben verkregen :

« hetzij den graad van doctor in de regtswetenschap, « hetzij den graad van doctor in de regtsgeleerdheid, of de hoedanigheid van meester in de regten, mits deze graad of deze hoedanigheid verkregen is op grond van het afleggen van een examen in het Nederlandsch burgerlijk- en handels-regt, staatsregt en strafregt.

« Ten aanzien van de substituut-griffiers gelden dezelfde vereisten, behoudens dat reeds benoembaar zijn, zij die den vollen ouderdom van drie en twintig jaren hebben bereikt ».

Ten aanzien van de substituut-officieren van justitie gelden dezelfde vereisten, behoudens dat benoembaar zijn zij, die de volle leeftijd van 25 jaren hebben bereikt. (art. 59b - nr. 2 van dezelfde wet).

(77) De algemene leiding van de « Stichting » berust bij een algemeen bestuur, bestaande uit 19 leden, van wie, voor de duur van vijf jaren, worden aangewezen: zeven leden door het bestuur van de « Vereniging voor Rechtspraak », aan te wijzen uit de leden van de rechterlijke macht ;

zes leden door de faculteiten der Rechtsgeleerdheid van de Rijksuniversiteiten te Leiden, Utrecht en Groningen, de universiteit van Amsterdam, de Vrije Universiteit en de Katholieke Universiteit te Nijmegen, die elk een lid aanwijzen; zes leden door de Minister van Justitie.

De voorzitter wordt benoemd door de Minister van Justitie, gehoord het algemeen bestuur, uit de leden aangewezen door het bestuur van de « Vereniging voor Rechtspraak », voor zover deze met rechtspraak zijn belast. Het dagelijks bestuur bestaat uit vier leden, nl. de voorzitter en de secretarissen-penningmeester van het algemeen bestuur en twee door het algemeen bestuur aangewezen personen, van wie een uit de zes universitaire leden en één uit de zes departementale leden.

De « Stichting » organiseert, gedurende elk academiejaar, in de universiteitssteden gemiddeld twee à drie colleges per universiteit — door de universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit gecombineerd — over de volgende onderwerpen :

- strafrecht met inbegrip van penologie en reclassering ;
- criminologie met inbegrip van sociologie en criminele psychiatrie ;
- criminalistiek en gerechtelijke geneeskunde ;
- civiel recht ;
- internationaal recht ;
- administratief recht ;
- belastingrecht ;
- onteigeningsrecht ;
- kinderrecht en kinderscherming ;
- beroepsethiek en verhoortechniek.

De onderwerpen welke worden behandeld wisselen jaarlijks per universiteit.

(78) Een bij ministerieel besluit van 9 maart 1967 ingestelde « Commissie opleiding rechterlijke macht », onder het voorzitterschap gesteld van de hr. F.P.E. Bloemarts, president van de arrondissementsrechtbank te Haarlem, heeft, in haar aan de Minister van Justitie, de hr. C.H.F. Polak, in 1969 uitgebracht rapport (gepubliceerd, met een brief van de Minister van Justitie dd. 9 maart 1970, aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-generaal, in *Parl. Besch.* - Zitt. 1969-1970 - nr. 10.300 - Rijksbegroting voor het dienstjaar 1970 - Hoofdstuk VI - Justitie - nr. 15) doen kennen dat « de veelvuldige contacten met een groot aantal leden van de rechterlijke macht bevestigd hadden dat de vigerende selectie-procedure tot zeer gunstige resultaten had geleid, een

bijzonder constructieve vorm van samenwerking is tussen de Minister van Justitie en de rechterlijke macht, en voor de kandidaten zelf een waarborg schept voor een goed verlopende rechterlijke carrière ».

Deze beoordeling werd ons persoonlijk bevestigd door de hr. president Bloemarts, zomede door de hr. P. van Empel, president van de arrondissementsrechtbank te Middelburg, ter gelegenheid van de studiedagen van de « Internationale Unie van Magistraten », te Tunis, tussen 5 en 11 april 1970.

(79) Zie het onder voetnoot (78) vermeld verslag van de « Commissie Bloemarts » - blz. 8 en 9.

(80) In haar onder voetnoot (78) bedoeld rapport, besloot de « Commissie Bloemarts » tot een verkorting van de periodes van opleiding binnen de rechterlijke macht tot drieëndertig maanden ; de aan de drie jaar ontbrekende drie maanden ziet de Commissie als vakantiemaanden en als reserve voor overgang - blz. 9 tot 11.

(81) Men raadplege dienaangaande o.m. de openingsrede uitgesproken door de hr. Marc Ancel, op de plechtige terechtzitting van het Hof van beroep te Parijs van 2 oktober 1948 ; « *La Fonction judiciaire et le droit comparé* » - Rev. Int. Dr. Comparé - 1949 - blz. 62 en volg.

(82) Zie het merkwaardig rapport van de hr. Willy Carsau, thans raadsheer in het Hof van beroep te Gent : « *Permanence de la formation du magistrat et revalorisation de la fonction judiciaire* », verslag uitgebracht op het eerste internationaal congres van de « Internationale Unie van Magistraten », te Rome, tussen 11 en 13 oktober 1958. - « *Primo Congresso Internazionale dei magistrati* » - Tomo I - Dott. A. Giuffrè - Editore - Milano - 1959 - blz. 203 tot 213, meer bepaald blz. 205 en volg. en de talrijke voetnoten.

(83) In hun verslag uitgebracht op het eerste internationaal congres van de « Internationale Unie van Magistraten », te Rome, tussen 11 en 13 oktober 1958, hebben de h.h. Raymond Charles en René Warlomont deze ontwikkeling beklamd. - Op. cit. onder voetnoot (35) - blz. 28.

(84) In Frankrijk, de : « *Centre national d'études judiciaires* » - C.N.E.J. - gevestigd te Bordeaux (zie voetnoot (66)).

In Nederland, de : « *Stichting Studiecentrum Rechtspleging* » - (zie onder nr. 29 en voetnoot (77)).

In Italië, de : « *Accademia della Magistratura* », opgericht bij ministerieel dekreet van 6 mei 1958, en onder het voorzitterschap gesteld van de Minister van Justitie (zie : verslag van Dott. Angelo de Mattia, sost. proc. gen. presso la Corte d'Appello di Bologna, in het algemeen verslag over het eerste internationaal congres van de « Internationale Unie van Magistraten », te Rome, tussen 11 en 13 oktober 1958, op. cit. onder voetnoot (35), blz. 129 tot 152.

In Japan, het : « *Legal Training and Research Institute* », opgericht in mei 1947, bij het Opperste Gerechtshof (Zie : verslag van de h.h. Toshio Irie en Mokichi Hasebe, uitgebracht op het eerste internationaal congres van de « Internationale Unie van Magistraten », te Rome, tussen 11 en 13 oktober 1958 - Op. cit. onder voetnoot (35), blz. 113 tot 128.

(85) Als hoofdzakelijke oplossing geldt de oprichting van een « *Nationale School* » voor kandidaten-magistraten van de gerechtelijke orde, met nederlandstalige en franstalige afdeling, waarvan het studieprogramma vakken zou omvatten, in de eerste plaats gericht naar de rechtspraktijk, en die zouden worden aangevuld door besprekingen in groepsverband over onderwerpen die de praktijk van het gerechtelijke ambt rechtstreeks betreffen.

Ingeval voormelde oplossing niet vatbaar mocht blijken voor verwezenlijking in een min of meer nabije toekomst, wordt, in ondergeschikte orde, de formule voorgesteld van een « *Interuniversitair Centrum* » voor beroepsvorming van kandidaten-magistraten, volgens een verder vast te leggen status, onder de leiding en het beheer van de zes faculteiten der Rechtsgeleerdheid, de voorzitter van de Nationale Commissie van de Magistratuur, en eventueel de betrokken ministers.

(86) Orban : « *Droit constitutionnel de la Belgique* », dl. II, blz. 622.

(87) Publicaties van het « *Studiecentrum tot hervorming van de Staat* » - I - op. cit. onder voetnoot (31), blz. 9 en 10.

(88) Zie : *Parl. Besch. - Senaat* - Zitt. 1964-1965 - 9 maart 1965 - Verslag van de hr. Senator Carlos De Baeck, uit naam van de Commissies voor de Justitie en voor de Tewerkstelling, Arbeid en Sociale Voorzorg - sub. art. 285, blz. 58, litt. d.

(89) Tijdens de besprekingen, in de schoot van de Kamercommissie voor de Justitie, van zijn wetsontwerp « *tot organisatie van een gerechtelijke stage* » (zie onder nr. 39), verklaarde de hr. Minister van Justitie Vranckx dat « een aanzienlijk aantal potentiële kandidaten zonder twijfel van een loopbaan in de magistratuur wordt afgehouden omdat zij om financiële redenen er niet kunnen aan denken zich bij de balie in te schrijven en ertoe genoot worden onmiddellijk na het beëindigen van hun studies een bezoldigde betrekking te zoeken » - *Parl. Besch. Kamer* - Zitt. 1969-1970 - nr. 718/4 - 25 juni 1970 - blz. 1.

(90) Zie : *Parl. Besch. - Kamer* - Zitt. 1969-1970 - nr. 718/1 -

10 juni 1970 - Wetsontwerp - Memorie van toelichting - blz. 2; *Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1969-1970 - nr. 718/4 - 25 juni 1970 - Verslag van de hr. Willems, uit naam van de Kamercommissie voor de Justitie - blz. 2.*

(91) Niettemin valt het ernstig te vrezen dat het tekort zich eveneens in de rechtbanken van eerste aanleg in gevoelige mate zal voordoen. Daar het wetsontwerp enkel beperkt wordt tot de stage van de toekomstige magistraten van het openbaar ministerie, rijst het gevaar dat er, op zeker ogenblik, een uitgesproken gebrek aan evenwicht zou ontstaan tussen zetel en parket, met het gevolg dat, in strafzaken, de dossiers klaar voor de terechtzitting zich zullen opstapelen zonder mogelijkheid voor berechting in een normale tijdspanne, omdat, wegens het onvoldoende aantal rechters geen voldoende aantal terechtzittingen zal kunnen ingericht worden. Gevolg? Verscherping van de thans reeds in sommige rechtbanken bestaande zware achterstand in strafzaken.

De tijdelijke vervanging in de vacante plaatsen van rechter door plaatsvervangende rechters — zo nodig door geassumeerde rechters (art. 322 - Ger. Wb.), is blijkbaar noch een voldoende noch een afdoende maatregel, zelfs bekeken in de optiek van de wedderegel van plaatsvervangende magistraten voorzien bij de artikelen 378-1° en 379-1° van het Gerechtelijk Wetboek, terwijl de mogelijkheid van opdracht van rechters van een rechtbank in een andere bij beschikking van de eerste-voorzitter van het hof van beroep, zoals bepaald bij het artikel 98 van het Gerechtelijk Wetboek, doorgaans de verplaatsing van de moeilijkheid zal betekenen. Het enig efficiënt vereiste om het euvel tekeer te gaan zou er in bestaan de rechter-stagiair, na verloop van een zekere tijd stage, met rechtspraak te belasten, doch, afgezien van de vraag nopens de persoonlijke geschiktheid van betrokkene, blijkt het principe van de inamovibiliteit van de rechters een onoverkomelijke hinderpaal te zijn voor een dergelijke voorlopige noodregeling, terwijl deze nochtans wel mogelijk is

voor de stagiair in het parket, zoals voorzien bij artikel 4 van het wetsontwerp.

Voormelde beschouwingen wijzen op de hoogdringendheid van de *duurzame oplossing* welke inzake bezoldigde stage van de toekomstige rechters moet tussenbeide komen.

(92) *Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1969-1970 - nr. 718/1 - 10 juni 1970 - Memorie van toelichting, blz. 1.*

(93) Het ontwerp werd aldus aangevuld krachtens de amendementen voorgesteld door de hr. volksvertegenwoordiger van *Lidde de Jeude* (*Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1969-1970 - nr. 718/3 - 16 juni 1970*), en goedgekeurd door de Kamercommissie voor de Justitie (*Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1969-1970 - nr. 718/4 - 25 juni 1970 - sub. art. 1 - blz. 5*).

(94) *Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1969-1970 - nr. 718/2 - 11 juni 1970.*

(95) *Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1969-1970 - nr. 718/4 - 25 juni 1970 - Verslag uit naam van de Kamercommissie voor de Justitie uitgebracht door de hr. Willems - blz. 3, 4 en 5.*

(96) Vele parkethoofden zullen het trouwens met mij eens zijn om toe te geven dat hun beste medewerkers, namelijk degenen die in de uitoefening van hun ambt het meest blijk geven van gezond psychologisch inzicht, van mensenkennis en van kritische zin bij het beoordelen van een feitelijke situatie en haar juridisch en billijk te verantwoorden oplossing, nu juist de substituten zijn die aan de balie hebben gestaan.

(97) Zeer juiste uitdrukking gebezigd door de h.h. *Raymond Charles* en *René Warlomont* in hun verslag uitgebracht op het eerste Congres van de « *Internationale Unie van magistraten* », te Rome, tussen 11 en 13 oktober 1958 - op. cit. onder voetnoot (35), blz. 28 in fine en 517.

(98) *Parl. Besch. - Kamer - Zitt. 1969-1970 - nr. 718/1 - 10 juni 1970 - Wetsontwerp - Onderzoek van de artikelen - Sub art. 4, blz. 3.*

RECHTSpraak

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 9 april 1970.

Voorzitter : M. Valentin.

Raadsheer-verslaggever : Ridder de Schaetzen.

Eerste advocaat-generaal : M. Mahaux.

Overeenkomst. — Contractuele aansprakelijkheid. — Aannemer verbindt er zich toe in te staan voor het werk in gewapend beton. — Rechtsband tussen betoningenieur en opdrachtgever. — Aansprakelijkheid van de aannemer.

Het bestreden arrest wijst erop dat de aannemer, bij het sluiten van het contract, jegens de opdrachtgever van het werk de aansprakelijkheid voor het werk in gewapend beton heeft aanvaard en dat hij er zich dus toe verbonden heeft de opdrachtgever schadeloos te stellen voor de gebreken die dat gedeelte van de werken zouden overtonen. Het wijst er ook op dat het voldoende is dat de opdrachtgever, schuldeiser van die contractuele verbintenis, bewijst dat de aannemer de verbintenis die hij in het contract heeft aangegaan niet uitvoert, terwijl deze laatste slechts kan worden vrijgesteld indien hij bewijst dat hij de verbintenis niet kan nakomen ten gevolge van toeval of overmacht.

Hieruit volgt dat de omstandigheid dat er rechtsbanden zouden ontstaan zijn tussen de opdrachtgever van het werk en de betoningenieur met wie de opdrachtgever rechtstreeks zou onderhandeld hebben, de aannemer niet kon ontslaan van zijn contractuele aansprakelijkheid en dus niet meer ter zake dienend was.

Vandenplas t./Van Heuverswijn e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 5 juni 1969 door het Hof van beroep te Brussel gewezen ;

Over het middel afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet ;

doordat het bestreden arrest, dat de rechtsvordering van de verweerders Van Heuverswijn-Desmet in beginsel gegrond verklaart ten opzichte van eiser, dat deze laatste veroordeelt om provisioneel 500.000 frank schadevergoeding met de gerechtelijke intresten te betalen, terwijl voor het overige een deskundigenonderzoek wordt bevolen, dat ten opzichte van de verweerder Van Baer de rechtsvordering niet gegrond verklaart en zowel de kosten van eerste aanleg als van hoger beroep aanhoudt, geen uitspraak doet over de conclusie waarbij eiser betwistte dat hij, als aannemer, moest instaan voor de storingen die, ten gevolge van aan het technisch bureau De Keersmacker te wijten vergissingen inzake opvatting, werden teweeggebracht door de onstabieleit van het geraamte in gewapend beton van het voor de verweerders Van Heuverswijn-Desmet opgetrokken gebouw en deed gelden : « dat het, bovendien, bewezen is dat de eiser in hoger beroep van Heuverswijn zich rechtstreeks in verbinding heeft gesteld met De Keersmacker om een vermindering van de aannemingsprijs te bekomen door een vermindering van de in het betonwerk te gebruiken materialen ; dat, toen De Keersmacker had aanvaard zijn eerste berekeningen te wijzigen ingevolge de tussenkomst van eiser in hoger beroep (thans verweerder), deze laatste dat meedeelde aan de verschillende aannemers tot wie hij zich had gewend en hun vroeg hem een nieuwe prijsopgave te zenden, rekening houdend met de aangebrachte wijzigingen ; dat conculant eveneens zijn eindafrekening verminderde door van zijn oorspronkelijk bestek een bedrag van 73.000 frank af te trekken, zijnde de prijs van de materialen die bij de uitvoering van het betonwerk weggelaten moesten worden ; dat eiser in hoger beroep niet alleen van De Keersmacker de vermindering van het betonwerk heeft bekomen, doch dat hij bovendien heeft onderhandeld over een korting op het ingenieurs-ereloon door het van 35.000 frank op 25.000 frank te doen overbrengen ; dat er,

dientengevolge, een rechtsband bestaat tussen eiser in hoger beroep en De Keersmaeker wiens ereloon, overigens, rechtstreeks door eiser in hoger beroep werd betaald; ...dat concludant dus geenszins aansprakelijk kan zijn voor de storingen in het onroerend goed, daar ze niet te wijten zijn aan een fout van de aannemer, doch alleen aan de rekenfouten van de door de architect gekozen ingenieur waarmee eiser in hoger beroep rechtstreeks heeft onderhandeld», waaruit volgt dat het arrest niet regelmatig met redenen is omkleed:

Overwegende dat het arrest erop wijst dat krachtens de bepalingen van het algemeen en van het bijzonder bestek eiser, in zijn hoedanigheid van aannemer, bij het afsluiten van het contract, jegens de opdrachtgever van het werk, de aansprakelijkheid voor het werk in gewapend beton heeft aanvaard en dat hij zich derhalve ertoe heeft verbonden ze schadeloos te stellen voor de gebreken die dat gedeelte van de werken zouden kunnen vertonen;

Dat het er ook op wijst dat het volstaat dat de schuld-eiser van de contractuele verbintenis bewijst dat zijn medecontractant de verbintenis die hij in het contract heeft aangegaan niet uitvoert, terwijl deze laatste slechts kan worden vrijgesteld indien hij bewijst dat hij deze verbintenis niet kan nakomen ten gevolge van toeval of overmacht;

Overwegende dat hieruit volgt dat de door eiser bij conclusie aangevoerde omstandigheid dat er rechtsbanden zouden ontstaan zijn tussen de opdrachtgevers van het werk en de betoningenieur met wie ze rechtstreeks zouden onderhandeld hebben, eiser niet kon ontslaan van zijn contractuele aansprakelijkheid en, derhalve, niet meer ter zake dienend was;

Dat het arrest niet uitgebreider moest antwoorden op genoemde conclusie;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiser in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 14 april 1970.

Voorzitter: M. van Beirs.

Raadsheer-verslaggever: M. de Vreese.

Eerste advocaat-generaal: M. Mahaux.

Schade en schadeloosstelling. — Aan de weduwe van een leraar van het vrij onderwijs toekomstige schadevergoeding. — Overlevingspensioen. — Oorzaak. — Niet af te trekken.

Wanneer een misdrijf de dood van een leraar van het vrij gesubsidieerd onderwijs heeft veroorzaakt, vindt het ten gevolge van het overlijden aan de weduwe toegekende overlevingspensioen zijn oorzaak in de overeenkomst tussen het slachtoffer en zijn werkgever en in de op het overlevingspensioen van de leraren van het vrij gesubsidieerd onderwijs toepasselijke wetgeving.

Het heeft niet tot voorwerp de vergoeding van de door het onopzettelijk doden veroorzaakte schade.

Bij het bepalen van het bedrag van de schadevergoeding dat krachtens het gemene recht aan de weduwe toekomt, mag geen rekening gehouden worden met het recht op overlevingspensioen en het voordeel dat de weduwe na het overlijden uit dien hoofde geniet.

Verschaeve t./Beghyn.

Gelet op het bestreden arrest, op 13 mei 1969 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Overwegende dat het arrest enkel uitspraak doet over de burgerlijke belangen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1382 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest eiser, die aansprakelijk werd verklaard wegens de onvrijwillige doding van de echtgenoot van verweerster, veroordeelt aan gezegde verweerster de som van 2.626.017 frank te betalen, en dit bedrag berekent op grond van een inkomstenverlies van 244.205 frank per jaar, mits aftrek van 35 ten honderd voor onderhoudskosten,

terwijl, eerste onderdeel, eiser in zijn conclusie staande hield dat van het bedrag van de inkomsten diende afgetrokken te worden het overlevingspensioen waarop verweerster recht heeft,

terwijl de rechter ten onrechte weigert het bedrag van het overlevingspensioen af te trekken, om de reden dat « deze pensioenuitkeringen een andere oorzaak hebben dan de door het ongeval verwekte schade, namelijk de arbeidsprestaties tot op het ogenblik van het overlijden van het slachtoffer »,

terwijl de schade waarvan verweerster de vergoeding kan eisen bestaat in het verschil tussen de voordelen waarvan zij uit hoofde van haar echtgenoot genoot voor het ongeval, en de voordelen waarvan zij uit hoofde van haar echtgenoot, en meer bepaald, uit hoofde van zijn arbeidsprestaties, na het ongeval nog geniet,

terwijl het overlevingspensioen deel uitmaakt van de voordelen aan het arbeidscontract verbonden,

terwijl door geen rekening te houden met het overlevingspensioen het arrest aan verweerster een vergoeding toekent die het bedrag van de door haar geleden schade overschrijdt, wat in strijd is met artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek,

tweede onderdeel, eiser in zijn conclusie staande hield dat er, in de berekening van de inkomsten van de echtgenoot van verweerster, geen rekening kon gehouden worden met zijn bijwerk (werkzaamheden van bediende, nevens zijn eigenlijk beroep van leraar), enerzijds om de reden dat het niet bewezen was dat hij « aan zijn bijwerk een bestendigheid wilde geven », en anderzijds om de reden dat het hem reglementair verboden was bijbetrekkingen uit te oefenen en dat « enkel de Minister van Nationale Opvoeding en zeker niet de schooloverheid hem een toelating tot het kwestieus bijwerk kon geven », en ten slotte om de reden dat « zijn bijverdienste helemaal aleatoir was »,

terwijl het arrest rekening houdt met « inkomsten van het slachtoffer in de private sector » zonder beperking in de tijd, doch niets antwoordt op de conclusie van eiser betreffende het niet bewijzen van de bestendigheid van deze bijkomende inkomsten en hun aleatoir karakter,

terwijl het arrest vaststelt dat het slachtoffer « toelating van een bijkomende bedrijvigheid bekomen had » doch niet preciseert of die toelating uitging van de schooloverheid of van het ministerie, en niet antwoordt op de conclusie van eiser nopens de onregelmatigheid en onwettelijkheid van een toelating van de schooloverheid,

terwijl, om wettelijk gemotiveerd te zijn overeenkomstig artikel 97 van de Grondwet, de rechterlijke beslissingen al de door de partijen in regelmatig neergelegde conclusie ingeroepen middelen en excepties moeten beantwoorden,

terwijl, minstens, uit de motivering van het arrest onmogelijk kan uitgemaakt worden of de rechter heeft willen beslissen dat de door de echtgenoot van verweerster be-

komen toelating tot een bijkomende bedrijvigheid hem wettelijk gegeven werd dan wel of het heeft willen beslissen dat, zelfs indien de toelating onwettelijk gegeven was, de inkomsten uit dien hoofde in aanmerking dienden te worden genomen om het inkomstenverlies van verweester te bepalen,

terwijl deze onduidelijkheid en dubbelzinnigheid van de motivering het Hof in de onmogelijkheid stelt zijn controle uit te oefenen over de wettelijkheid van de beslissing en met het gebrek aan de door artikel 97 van de Grondwet vereiste motivering gelijkstaat :

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat het aan de weduwe van een leraar van het vrij gesubsidiëerd onderwijs ten gevolge van het overlijden van haar echtgenoot toegekende overlevingspensioen zijn oorzaak vindt in de overeenkomst tussen het slachtoffer en zijn werkgever en in de op het overlevingspensioen van de leraren van het vrij gesubsidiëerd onderwijs toepasselijke wetgeving ;

Dat dit overlevingspensioen niet tot voorwerp heeft de vergoeding van de schade veroorzaakt door het onopzettelijk doden waarvoor eiser aansprakelijk is verklaard ;

Overwegende dat het recht van de weduwe op vergoeding van de schade voortspruitende uit het verlies van het deel van het loon van haar man dat haar persoonlijk ten goede kwam, zijn oorzaak vindt in de schuld van degene die aansprakelijk is voor het doden van genoemde echtgenoot, terwijl diens dood slechts de gelegenheid is die het recht op het overlevingspensioen doet ontstaan, welk recht op een verschillende rechtsoorzaak rust en onafhankelijk is van de werkelijk geleden schade ;

Overwegende dat, nu het recht op overlevingspensioen onafhankelijk is van de werkelijk geleden schade, de rechter niet vermocht, bij het bepalen van het bedrag dat overeenkomstig het gemeen recht aan de weduwe toekomt, met dit recht op overlevingspensioen en het voordeel dat verweester na het overlijden van het slachtoffer uit dien hoofde geniet, rekening te houden ;

Overwegende dat, nu dit recht aan het misdrijf vreemd is en nu het aan verweester uitgekeerde overlevingspensioen geen vergoeding wegens ondergane schade uitmaakt, het arrest door met het daaruit voortvloeiend voordeel geen rekening te houden, geen vergoeding toekent die het bedrag van de door verweester geleden schade overtreft en integendeel een juiste toepassing maakt van de in het onderdeel aangehaalde wetsbepalingen ;

Dat het onderdeel faalt naar recht ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat eiser, in antwoord op de stelling van verweester luidens welke, bij de bepaling van het loonverlies, rekening moest worden gehouden met het feit dat het slachtoffer, naast zijn hoofdbedrijvigheid als leraar in het vrij gesubsidiëerd onderwijs, nog een aanzienlijke bijverdienste had in de private sector, in conclusie aanvoerde « dat het aan leraar en onderwijzer ten stelligste verboden is bijbetrekkingsen, die geen cumulatieve zijn in eigen ambt, uit te oefenen, ook in het gesubsidiëerd onderwijs, daar dit een voorwaarde van de aanneming vormt ; dat enkel de minister van nationale opvoeding en zeker niet de schooloverheid toelating kan geven ; dat zoniet de inspectie ongetwijfeld bij kennisgeving zou opgetreden zijn » ;

Overwegende dat het arrest er zich toe beperkt te beschouwen dat het inkomstenverlies dient te worden geraamd met inachtneming van het feit dat het slachtoffer in dienst was als leraar in het gesubsidiëerde onderwijs « met toelating van een bijkomende bedrijvigheid in de private sector die hij bekomen had » ;

Dat het arrest zodoende geen antwoord verstrekt op de in het onderdeel aangehaalde conclusie ;

Dat het onderdeel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest, in zover het bij de bepaling van de aan verweester wegens inkomstenverlies toekomende schadevergoeding, rekening houdt met de inkomsten van het slachtoffer als bediende in de private sector, en in zover het eiser veroordeelt in al de kosten van de aanleg ;

Verwerpt de voorziening voor het overige ;

Beveelt dat melding van het thans gewezen arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijke vernietigde beslissing ;

Veroordeelt verweester in de helft van de kosten en eiser in het overige ;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

NOOT. — Zie Cass., 17 maart 1969, R.W. 1969-70, 382 en de in de noot geciteerde arresten.

Het probleem wordt o.m. besproken in de artikelen van R. Elst in R.W. 1969-70, 637, nr. 19 e.v., en van P. Gilot in R.W. 1969-70, 1323 e.v., alsmede in het overzicht van de rechtspraak door J.L. Fagnart in J.T. 1970, 38, nr. 60. Men moet, volgens Fagnart, zijn toevlucht niet nemen tot het begrip « oorzaak », maar uitgaan van de begrippen « schade » en « toestand ».

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 26 mei 1970.

Voorzitter-verslaggever : M. Louveaux.

Advocaat-generaal : M. Colard.

Vennootschappen. — Fusie. — Cassatieberoep in een fiscale zaak van een van de vroegere vennootschappen.

In een fiscale zaak is het bestreden arrest geveld op het beroep van de vennootschap A. De voorziening in cassatie wordt ingediend door de vennootschap C die beweert tot stand gekomen te zijn ingevolge de fusie van de vennootschappen A en B.

Daar uit geen van de overgelegde stukken blijkt dat de personen die luidens het verzoekschrift de raad van beheer samenstellen, de wettelijke of statutaire organen zijn van de eisende vennootschap, noch dat zij de bevoegdheid hebben verkregen om namens die vennootschap in rechte op te treden, noch dat door de beweerde fusie de eisende vennootschap het recht bekomen heeft ten deze in de plaats van de vennootschap A op te treden, verkeert het Hof in de onmogelijkheid na te gaan of de ondertekenaars van het verzoekschrift bevoegd waren om in naam van de vennootschap een voorziening in cassatie in te stellen. De voorziening is derhalve onontvankelijk.

N.V. Transports Généraux A. Camerman, gefusioneerd met de N.V. Europa Express, hebbende als nieuwe benaming N.V. Europa Express A. Camerman t./ Belgische Staat.

Gelet op het bestreden arrest, op 18 februari 1969 door het Hof van beroep te Brussel gewezen ;

Overwegende dat het bestreden arrest geveld werd op het beroep van de naamloze vennootschap « Transports Généraux A. Camerman » ;

Overwegende dat eiseres in haar verzoekschrift beweert

dat ingevolge de fusie van voornoemde vennootschap met de naamloze vennootschap «Europa Express», een vennootschap tot stand kwam met als benaming de naamloze vennootschap «Europa Express A. Camerman», die de voorziening indient;

Overwegende dat luidens voormeld verzoekschrift de beheerraad samengesteld is uit vier personen van wie de identiteit is opgegeven; dat het verzoekschrift tot cassatie alsook de volmacht aan hun raadsman gegeven om de procedure door te voeren, door voornoemde personen is ondertekend;

Overwegende dat echter uit geen van de aan het Hof overgelegde bescheiden blijkt dat voormelde personen de wettelijke en statutaire organen zijn van de eisende vennootschap, noch dat zij de bevoegdheid hebben verkregen om namens die vennootschap in rechte op te treden, noch dat door de beweerde fusie de eisende vennootschap het recht bekomen heeft ten deze in de plaats van de naamloze vennootschap «Transports Généraux A. Camerman» op te treden;

Overwegende dat het Hof aldus in de onmogelijkheid verkeert na te gaan of de ondertekenaars van het verzoekschrift bevoegd waren om in naam van de naamloze vennootschap «Transports Généraux A. Camerman» een voorziening in cassatie in te stellen;

Dat de voorziening derhalve onontvankelijk is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 20 april 1970.

Voorzitter: M. van Beirs.

Raadsheer-verslaggever: Baron Richard.

Advocaat-generaal: M. Charles.

Woonplaats. — Verandering. — Elementen. — Voornemen. — Bewijs.

De verandering van woonplaats wordt teweeggebracht door werkelijk te gaan wonen in een andere plaats, samen met het voornemen om aldaar zijn hoofdverblijf te vestigen.

Het bewijs van dit voornemen wordt, bij gebreke van de uitdrukkelijke verklaring waarvan sprake in art. 104 B.W., afgeleid uit de omstandigheden.

Chauland t./

Gelet op het bestreden arrest, op 31 januari 1970 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 203 van het Wetboek van strafvordering, 102, 103, 104, 105, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, om te verklaren dat het hoger beroep van eiser te laat is ingesteld, erop wijst dat uit de door beklagde voorgelegde gegevens weliswaar schijnt te volgen dat deze niet meer op de Zuidlaan, 145, woonde toen het verstekvonnis van 24 juni 1969 hem op 14 augustus 1969 werd betekend, maar dat het vaststaat dat hij totniogtoe niet uitdrukkelijk zijn voornemen heeft te kennen gegeven om van woonplaats te veranderen en hij niet bewijst op welke andere plaats hij toentertijd zijn hoofdverblijf had gevestigd; zodat de betekening aan zijn

laatste bekende woonplaats regelmatig is en zijn beroep ingesteld is meer dan tien dagen na de betekening van het bestreden vonnis,

terwijl, 1° het bewijs van het voornemen van een staatsburger om zijn woonplaats op een bepaalde plaats te vestigen of over te brengen niet noodzakelijk moet voortvloeien uit zijn uitdrukkelijke verklaring en de vaststelling van een verandering van woonplaats wettelijk niet afhankelijk is van de voorwaarde dat de juiste plaats van de nieuwe woonplaats bekend is (schending inzonderheid van de artikelen 102, 103, 104 en 105 van het Burgerlijk Wetboek); 2° eiser in zijn akte van verzet tegen het verstekvonnis van 11 juni 1969 uitdrukkelijk verklaarde dat hij woonachtig was te Evere, Leuvensesteenweg, nr. 1124; het bestreden arrest, rechtdoende zoals het heeft gedaan, dus de bewijskracht van deze akte heeft geschonden, althans in het onzekere laat of de rechters in hoger beroep niet bekend waren met dit stuk van het dossier dan wel integendeel ervan kennis hebben gehad maar geoordeeld hebben dat de vermelding die eiser erin maakte van zijn woonplaats, niet in aanmerking kon worden genomen (schending van alle in het middel aangehaalde wetsbepalingen):

Overwegende dat de verandering van woonplaats wordt teweeggebracht door werkelijk te gaan wonen in een andere plaats, samen met het voornemen om aldaar zijn hoofdverblijf te vestigen, en dat het bewijs van dit voornemen, bij gebreke van de uitdrukkelijke verklaring waarvan sprake in artikel 104 van het Burgerlijk Wetboek, afgeleid wordt uit de omstandigheden;

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat het arrest, dat vaststelt dat eiser niet uitdrukkelijk zijn voornemen had te kennen gegeven om van woonplaats te veranderen, de afwezigheid van een vaste uiting van zodanig voornemen niet afleidt uit een gebrek aan uitdrukkelijke verklaring, maar, door de overweging, die in het middel wordt vermeld, beslist dat dit voornemen niet voldoende voortvloeide uit de gegevens die aan de rechter ter beoordeling waren voorgelegd en dat te dien aanzien eiser met name niet aantoonde op welke andere plaats dan die waar hij ingeschreven was gebleven, hij ten tijde van de betekening zijn hoofdverblijf had gevestigd;

Dat het eerste onderdeel van het middel op een onjuiste lezing van het arrest berust en feitelijke grondslag mist;

Wat het tweede onderdeel betreft:

Overwegende dat uit de redenen van het arrest volgt dat het zijn beslissing niet heeft gegrond op de vermelding vervat in het vroegere exploit van verzet, waarop eiser zich trouwens in zijn conclusie niet heeft beroepen, maar op de gezamenlijke gegevens die aan de rechter ter beoordeling zijn voorgelegd;

Dat het tweede onderdeel van het middel feitelijke grondslag mist;

En overwegende dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen in acht genomen zijn en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiser in de kosten.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RAAD VAN STATE

6e Kamer — 9 april 1970.

Voorzitter : M. Moureau.

Raadsheren : de HH. Coyette en Holoye.

Substituut-auditeur-generaal : M. Debra.

Onderwijs en wetenschap. — Ontslag van tijdelijk personeel. — Bevoegdheid.

Noch de wet van 22 juni 1964 betreffende het statuut der personeelsleden van het Rijksonderwijs, noch het Koninklijk Besluit van 29 augustus 1966 betreffende het statuut van sommige categorieën personeelsleden van het Rijksonderwijs verlenen aan de Minister de bevoegdheid om aan de opdracht van de voor onbepaalde tijd aangesteld tijdelijke personeelsleden op een andere wijze een einde te maken dan onder de voorwaarden bepaald in artikel 26 van dat besluit.

De uitvaardiging van een Koninklijk Besluit na de bestreden beslissing is niet dienend voor het beoordelen van de wettigheid van die beslissing. Evenmin kan men zich beroepen op het verslag aan de Koning dat aan dit laatste besluit voorafgaat omdat dit verslag niet tegen de tekst kan opwegen.

Mestach t./ De Belgische Staat
(Minister van Nationale Opvoeding)

Arrest nr. 14.058.

Overwegende dat verzoekster sedert juni 1964 in het bezit is van het diploma van regentes lichamelijke opvoeding; dat zij haar ambt heeft uitgeoefend aan het « Institut Saint-Joseph » te Eghezée, aan het « Institut des filles de Marie » te Andenne, aan de beroepsschool van « l'Ilon » te Namen, daarna van 7 september 1965 tot 2 juli 1966 aan het Heilig Hartlyceum te Kalina; dat zij sedert 15 oktober 1966 tijdelijk lesgeefster lichamelijke opvoeding was aan het koninklijk lyceum te Taminés, eerst naar rata van elf uren per week en, sedert 16 oktober 1967, met volledige leeropdracht; dat de prefecte van het lyceum bij telegram van de Minister van Nationale Opvoeding van 30 december 1968 bericht ontvangen heeft dat aan verzoeksters opdracht een einde werd gemaakt op 1 januari 1969;

Overwegende dat verzoekster de nietigverklaring van die beslissing vordert, in de eerste plaats omdat de artikelen 26 en 27, 1°, van het koninklijk besluit van 29 augustus 1966 betreffende het statuut van sommige categorieën personeelsleden van het Rijksonderwijs geschonden zijn doordat de beslissing genomen is zonder dat een voorstel tot ontslag, uitgaande van het hoofd van het bestuur onder wie verzoekster ressorteerde, haar vooraf ter kennis was gebracht en zonder dat zij een klacht heeft kunnen indienen bij de raad van beroep;

Overwegende dat de tegenpartij opwerpt dat verzoeksters opdracht aan het koninklijk lyceum te Taminés op 30 juni 1968 geëindigd is overeenkomstig de ministeriële omzendbrief 35/68 van 6 juni 1968 en dat daarvan op 30 juni 1968 aan de prefecte van de inrichting bevestiging is gegeven; dat zij betoogt dat na onderzoek van verzoeksters dossier besloten is haar opdracht niet te verlengen; dat de tegenpartij de tekst van de omzendbrieven van 25 juni 1968 en van 26 augustus 1968 bij het dossier heeft gevoegd; dat, volgens die omzendbrieven, tijdelijke personeelsleden hun ambt niet van rechtswege opnieuw opnemen in de betrekking welke zij op 30 juni 1968 bekleedden; dat de omzendbrief van 26 augustus 1968 bepaalt: « Elk dossier zal afzonderlijk worden onderzocht en

de inrichtingshoofden zullen, zoals gebruikelijk is, op de hoogte worden gebracht van mijn beslissingen. Zij gelieven, dadelijk na ontvangst van die beslissingen, de tijdelijke personeelsleden wier opdracht niet verlengd is, daarvan te verwittigen. Is er geen beslissing, dan staan zij die vroeger aangewezen tijdelijken toe hun ambt weder op te nemen maar zij wijzen hen erop dat in verband met die essentieel voorlopige toestand een beslissing zal worden genomen »; dat die omzendbrief begint met eraan te herinneren dat tijdelijke personeelsleden, krachtens de voorzieningen van het koninklijk besluit van 29 augustus 1966, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 4 april 1967, geen enkel voorrecht genieten ten aanzien van de betrekking welke zij uitoefenen; dat de Minister blijkbaar heeft gemeend aan die besluiten de bevoegdheid te ontnemen tot het nemen van de in de omzendbrieven neergelegde beslissingen;

Overwegende dat de tegenpartij niet nader aangeeft aan welke bepaling van het koninklijk besluit van 29 augustus 1966 de Minister de bevoegdheid zou ontnemen om een einde te maken aan het ambt van tijdelijke personeelsleden die voor onbepaalde tijd zijn aangesteld; dat de ennige desbetreffende regel staat in artikel 26 van het bedoelde besluit, krachtens hetwelk de tijdelijke personeelsleden en de stagiairs kunnen worden ontslagen op voorstel van het hoofd van het bestuur onder wie het personeelslid ressorteert en na gemotiveerd advies van het inrichtingshoofd en eventueel van de bevoegde inspectie; dat het voorstel, vóór iedere beslissing, ter kennis wordt gebracht van het personeelslid, dat een klacht kan indienen bij de raad van beroep; dat die raad aan de Minister een gemotiveerd advies verstrekt; dat noch de wet van 22 juni 1964 betreffende het statuut der personeelsleden van het Rijksonderwijs, noch het eerdervermeld koninklijk besluit van 29 augustus 1966 aan de Minister de bevoegdheid verlenen om aan de opdracht van de voor onbepaalde tijd aangestelde tijdelijke personeelsleden op een andere wijze een einde te maken dan onder de voorwaarden bepaald in artikel 26 van dat besluit.

Overwegende dat de tegenpartij zich tot staving van haar stelling vergeefs beroept op het koninklijk besluit van 22 maart 1969; dat dit na de bestreden beslissing vastgestelde besluit niet dienend is voor het beoordelen van de wettigheid van die beslissing; dat de tegenpartij zich eveneens vergeefs beroept op het verslag aan de Koning dat aan het besluit voorafgaat; dat dit verslag niet tegen de tekst kan opwegen; dat het beroep gegrond is,

Besluit :

Artikel 1. — De beslissing van 31 december 1968 van de Minister van Nationale Opvoeding is vernietigd.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e Kamer. — 30 juni 1970.

Voorzitter : M. Stocquart.

Raadsheren : M. M. De Smedt en Slachmuylder.

Advocaat-generaal : M. Van Honsté.

Advocaten : Mrs. Van Rooy en E. Van Cauwelaert
loco Mattheessens.

Jeugdbescherming. — Strekking van de wet van 15 juli 1960 tot zedelijke bescherming van de jeugd. — Inrichting waar diensters of entraîneuses gewoonlijk medeverbruiken. — Geen sekse-onderscheid.

Ofschoon in de wet van 15 juli 1960 tot zedelijke bescherming van de jeugd alleen de termen «diensters» en «entaineuses» gebruikt worden moeten naar de geest van deze wet als «diensters» (dienstpersoneel van de exploitant) en als «entaineuses» (geen aangestelden) aangezien worden alle personen, die met de cliënten mede verbruiken teneinde de exploitatie rendabel te maken, en dit ongeacht hun kunne.

O.M. t./S. en M.

Beticht van te Antwerpen, zelfde kanton, op 4 juni 1969, de eerste :

Bij inbreuk op art. 1 al. 2 en art. 3 en 5 der wet van 15 juli 1960 tot zedelijke bescherming van de jeugd, houder of exploitant zijnde van een inrichting waar diensters of entaineuses gewoonlijk met de cliënteel mede verbruiken, de aanwezigheid aldaar te hebben toegelaten van minderjarigen die niet de leeftijd van volle 18 jaar bereikt hadden :

de tweede : ten einde zich burgerlijk en hoofdelijk aansprakelijk te horen verklaren met de eerste voor de boeten en onkosten.

Gezien de hoger beroepen ingediend :

Op 9 december 1969 door de burgerlijk verantwoordelijke,

Op 12 december 1969 door het Openbaar Ministerie tegen beide gedaagden,

tegen het vonnis uitgesproken (door 1 rechter) op 5 december 1969,

door de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement Antwerpen, dewelke, rechtdoende in correctionele zaken,

Zegt dat in de dagvaarding een materiële vergissing werd begaan waar vermeld staat «gevaarlijk met de cliënteel mede verbruiken» en er dient gelezen «gewoonlijk met de cliënteel mede verbruiken» ;

Zegt dat het bewezen is dat beklaagde zich heeft plichtig gemaakt aan het feit hem ten laste gelegd ;

dat de burgerlijke verantwoordelijkheid van tweede gedaagde vaststaat en niet betwist wordt ;

Veroordeelt beklaagde tot een gevangenisstraf van drie maanden, met uitsel van drie jaar, en tot tweemaal een geldboete van vijfhonderd frank + 190/10 tienduizend frank of drie maanden vervangende gevangenisstraf, alsook tot de kosten, 105 frank ;

Verklaart tweede gedaagde burgerlijk verantwoordelijk met beklaagde wat de boeten en de kosten betreft.

Overwegende dat de hogere beroepen regelmatig zijn naar vorm en tijd ;

Overwegende dat op 4 juni 1969 twee minderjarigen beneden de leeftijd van achttien jaar aangetroffen werden in de bar, drankgelegenheid, uitgebaat te Antwerpen door M... die, gedurende haar afwezigheid, aan beklaagde S... het toezicht over de inrichting had toevertrouwd (cfr. stuk 4) ;

Overwegende dat beklaagde aan de politie verklaarde : «Heden nacht was ik werkzaam als garçon in de Danny's Bar. Ik was gekleed als vrouw. Ik beschouw mijn taak als garçon : pinten serveren en meedrinken als ik van het cliënteel mag» (cfr. st. 1) ;

Overwegende dat art. 1 eerste lid der wet van 15 juli 1960 tot zedelijke bescherming van de jeugd een algemeen verbod van tegenwoordigheid voorziet voor minderjarigen beneden de achttien jaar, al dan niet begeleid in «inrichtingen waar diensters of entaineuses gewoonlijk met de cliënteel mede verbruiken» ;

Overwegende dat de beklaagde en de burgerlijk aansprakelijke uitbaatster voorhouden dat waar de wet enkel

spreekt van «diensters of entaineuses» de toepassing van de wet niet kan uitgebreid worden tot het dienstpersoneel van de mannelijke kunne al is bedoeld personeel met vrouwenklederen gekleed ;

Overwegende dat het bewezen is, en trouwens niet wordt betwist dat in genoemde drankgelegenheid het dienstpersoneel gewoonlijk met de cliënteel mede verbruikt ;

Overwegende dat naar luid van art. 1 der wet van 15 juli 1960 het «gewoonlijk met de cliënteel mede verbruiken» een essentieel kenmerk uitmaakt om, voor de toepasselijkheid van de wet, de aard te bepalen van de inrichtingen waar de tegenwoordigheid van hogervernoemde minderjarigen is verboden ;

Dat immers in soortgelijke inrichtingen ten opzichte van de cliënteel uit handelsgeest heteroseksuele of homoseksuele aanlokkingen worden aangewend om het drankverbruik op te drijven ;

Dat naar de geest van de wet van 15 juli 1960 als «dienster» (dienstpersoneel van de exploitant) en als «entaineuses» (geen aangestelden) te aanzien zijn al diegenen, welke hun kunne weze, die met de cliënteel mede verbruiken teneinde de uitbating rederender te maken ;

Overwegende dat zo de wet van 15 juli 1960, zoals alle strafbepalingen, van enge toepassing is, de wetgever niettemin op stellige wijze zijn wil heeft doen kennen minderjarigen van beider kunne te beschermen tegen de verderfelijke invloed van dergelijke handelsondernemingen waar ze in een losbandig midden blootgesteld zijn aan verlokkingen tegen dewelke hun wilskracht onvoldoende is gehard (cfr. Wetsvoorstel Lagae, Parl. Bescheiden, nr. 236, Senaat, 1946-47 ; A. Kebers, Loi du 15 juillet sur la Préservation morale de la jeunesse, R.D.P.C., 1961 blz 9 en volgende) ;

Overwegende dat de feiten van de telastelegging, voor vaststaand geacht door de eerste rechter, bewezen zijn gebleven door het onderzoek voor het Hof gedaan ;

Overwegende dat waar de feiten ten opzichte van twee minderjarigen werden gepleegd de eerste rechter krachtens art. 3 eerste lid der wet van 15 juli 1960 twee afzonderlijke straffen diende uit te spreken en derhalve voor beide overtredingen niet een enkele gevangenisstraf mocht opleggen ;

Dat de hierna bepaalde straffen een rechtmatige en beter aangepaste beteugeling zullen uitmaken ;

Overwegende dat de beklaagde de feiten heeft gepleegd in de bediening van de tweede gedaagde die haar burgerlijke aansprakelijkheid niet betwist ;

Overwegende dat op het enkel beroep van het openbaar ministerie de kosten niet ten laste van beklaagde mogen worden gelegd wanneer de rechter in beroep de straftoemeting niet verzwaart ;

Om deze redenen,

Het hof, rechtdoende op tegenspraak,

Alle andere conclusies van de hand wijzende als irrelevant,

Gelet op art. 24 der wet van 15 juni 1935, de wetbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald, artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering, ter zitting door de Heer Voorzitter aangeduid ;

Ontvangt de hogere beroepen en erover rechtsprekende ;

Verklaart ze gegrond binnen de hiernabepaalde perken ;

Bevestigt het bestreden vonnis behoudens wat betreft de straftoemeting ;

Doet desaanvaande het vonnis teniet en opnieuw wijzen de binnen deze perken ;

Veroordeelt S. tot twee geldboeten van honderd frank, vermeerderd met 190 opdecimen en derwijze gebracht op tweeduizend frank, boeten die bij gebreke aan betaling

binnen de wettelijke termijn ieder kunnen vervangen worden door een gevangenisstraf van één maand ;

Veroordeelt beroepster M. tot de helft van de kosten van beroep jegens de openbare partij ;

Legt de andere helft dezer kosten ten laste van de Staat.

NOOT. — Reeds eerder werd gesteld, dat ook vrouwen als souteneurs kunnen veroordeeld worden (Cor. Brussel, 21e kamer, 27 september 1949, onuitgegeven : A. Marchal & Jaspas, Droit criminel, nr. 969). Thans zet het Hof van Beroep een stap verder in de richting van de afschaffing van elk juridisch sekseonderscheid.

Al verwijst het arrest naar de geest van de wet van 15 juli 1960 toch moet worden opgemerkt, dat noch in de tekst noch tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet « mannelijke » dienststers of entraineuses expressis verbis genoemd zijn.

Wellicht is dit te verklaren door de omstandigheid dat deze wet grotendeels het werk is geweest van de dames Vandervelde, Spaak en De Riemacker-Legot, die blijkbaar aan het bestaan van « mannelijke » animeermeisjes en dienststers niet gedacht hebben.

Dat homofiele inrichtingen gevaar opleveren voor de jeugd hoeft geen betoog. Het arrest beklemtoont de bedoeling van de wetgever minderjarigen beneden de achttien jaar te beschermen tegen de verderfelijke invloed van dergelijke inrichtingen.

A.V.

HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 29 juni 1970.

Voorzitter : M/P. Carnewal.

Raadsheren : M.M. H. Lefèbvre en Maes.

Advocaat-generaal : M. Ely.

Advocaten : Mrs. J. Brondel (Brugge) en P. Bove (Gent).

Taalgebruik in gerechtszaken. — Proces-verbaal. — Verklaring van bekeurde in het Nederlands opgesteld terwijl hij verklaarde het Nederlands niet machtig te zijn. — Verklaring op te nemen als zijnde slechts een in een vreemde taal afgelegde verklaring. — Inbreuk op de de wet van 15 juni 1935 en artikel 23 van de Grondwet. — Verklaring door eerste rechter uit de debatten niet geveerd. — Nietigheid van het aangevochten vonnis.

Wanneer in het proces-verbaal opgesteld door een officier van de politie in een gemeente van het nederlandssprekend gedeelte van het Rijk de verklaring van de bekeurde in het Nederlands voorkomt, terwijl deze laatste verklaard had het Nederlands niet machtig te zijn, moet daaruit worden afgeleid dat de bekeurde zijn verklaring niet in het Nederlands aflegde en dat de nederlandse tekst van zijn verklaring die in het proces-verbaal voorkomt slechts de vertaling is van een in een vreemde taal afgelegde verklaring.

Voormelde Nederlandse tekst werd derhalve opgesteld in stijd met de wet van 15 juni 1935 en artikel 23 van de Grondwet, en dient uit de debatten te worden geveerd.

Daar de eerste rechter deze verwijdering uit de debatten niet besliste, is zijn vonnis nietig.

In zake O.M. en B.P. Claessens Maria t./ Courtens Baudouin en Courtens Max.

Beklaagde Courtens Baudouin schuldig verklaard aan het hem ten laste gelegde en hierboven omschreven feit, werd, op tegenspraak, uit dien hoofde veroordeeld tot een geldboete van 50 frank, verhoogd met 190 deciemmen, aldus gebracht op 1.000 frank of een vervangende gevangenisstraf van 15 dagen, en tot de kosten van het geding begroot in het geheel op 682 frank ;

Gedaagde Courtens Max werd, op tegenspraak, burgerrechtelijk aansprakelijk verklaard voor de veroordeling tot de kosten uitgesproken ten laste van de eerste, zijn minderjarige zoon die met hem inwoont ;

Op burgerlijk gebied :

Werden de beklaagde en de burgerlijke partij ieder voor de helft verantwoordelijk verklaard voor het ongeval ;

Werden de beklaagde en de gedaagde solidair verweten om te betalen aan de burgerlijke partij, ten titel van schadevergoeding :

1. Voor reeds vaststaande schade, de som van 15.414 frank (30.828 fr. : 2) ;

2. ten titel van provisie op alle verdere materiële en morele schade, de som van 15.000 frank,

beide bedragen te vermeerderen met de gerechtelijke interesten en de kosten ;

En werd aangesteld als deskundige de heer Dokter Deslypere Paul, geneesheer te Brugge, met opdracht, na voorafgaandelijk schriftelijk de voorgeschreven eed te hebben afgelegd, het slachtoffer Claessens Maria te onderzoeken, en zo dit nodig mocht blijken terloops van zijn onderzoek de gepaste specialisten te consulteren en hun advies bij zijn verslag te voegen, na te gaan en te beschrijven de letsels die zij opgelopen heeft en die het gevolg zijn van het ongeval, zijn oordeel te geven nopens de duur en de graad van de tijdelijke, bestendige en volledige werkonbekwaamheid waarvan het slachtoffer aangeast geweest is of blijven zal, alsook na te gaan en te beschrijven de bestendige gevolgen van het ongeval op de fysische toestand en integriteit ; van dit alles een geschreven en gemotiveerd verslag op te stellen en ter rechtbank neer te leggen ;

Kosten van deskundig onderzoek voorbehouden ;

Bij vonnis der rechtbank van eerste aanleg te Brugge, correctionele Kamer met drie rechters, dd. 17-2-1970, waartegen hoger beroep hebben ingesteld :

1° Courtens Baudouin en Courtens Max, beiden op 25-2-1970, en dit tegen alle beschikkingen ;

2° het Openbaar Ministerie op 26-2-1970, dit tegen alle schikkingen ten aanzien van de beide gedaagden.

Gehoord de heer raadshere Lefebvre in zijn verslag gedaan ter openbare terechtzitting ;

Gehoord de burgerlijke verantwoordelijke partij Courtens Max in haar middelen van verdediging, en verweer, bij monde van Mr. P. Bove, advocaat te Gent, houder der stukken ;

Gehoord in zijn vordering de heer Ely, Advocaat-generaal ;

Gehoord de burgerlijke partij Claessens Maria in haar eis, bij monde van Mr. J. Brondel, advocaat te Brugge, houder der stukken ;

— dit alles in het Nederlands ;

Overwegende dat de beklaagde Courtens Baudouin, ofschoon regelmatig gedagvaard, ter terechtzitting niet is verschenen en dienvolgens verstek laat gaan ;

Overwegende dat de hogere hoofdberoepen regelmatig zijn naar vorm en tijd ; dat de burgerlijke partij op regelmatige wijze incidenteel beroep heeft ingesteld ;

Overwegende dat in het P.V. der Politie van Knokke nr. 541 dd. 9-4-1969 een « verklaring van de bestuurder » in nederlandse tekst voorkomt ; overwegende dat de beklaagde aan de verbalisanten verklaard had de nederlandse

taal niet machtig te zijn en die verklaring trouwens niet ondertekende; overwegende dat hieruit moet afgeleid worden dat de beklaagde zijn verklaring niet in het nederlands aflegde en dat de nederlandse tekst van deze verklaring in het P.V. voorkomende slechts de vertaling is van een in een vreemde taal afgelegde verklaring;

Overwegende dat dit gedeelte van het P.V., namelijk de nederlandse tekst van de verklaring van de beklaagde in een vreemde taal afgelegd, opgesteld is in strijd met de wet van 15-6-1935 en artikel 23 van de Grndewet, en deze tekst uit de debatten dient te worden verwijderd;

Overwegende dat de eerste rechter het hierboven besproken gedeelte van het P.V. niet uit de debatten weerde zodat zijn vonnis nietig is;

- Om deze redenen :

Het Hof,

rechtdoende op tegenspraak, behalve ten opzichte van de beklaagde Courtens Baudouin, die verstek laat gaan;

Gelet op het artikel 24 der Wet van 15-6-1935, de artikelen 40, 44, 45, 50, 418 en 420 van het Strafwetboek, de artikelen 162, 182, 184, 186, 189, 190, 194, 195 en 215 van het Wetboek van Strafvordering, het artikel 1 der Wet van 5-3-1952, het artikel 1/a-b der Wet van 25-10-1950, de artikelen 1382, 1383 en 1384 van het Burgerlijk Wetboek, het artikel 185 van het Wetboek van Strafvordering, al deze wetsbepalingen door de heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid;

- Ontvangt de beroepen en erop wijzende ;

- Doet de bestreden beslissing teniet ;

- Trekt de zaak tot zich ;

- Verwijst de beklaagde Courtens Baudouin uit hoofde van het hem ten laste gelegde weerhouden feit

(zonder belang)

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN.

2e-bis Kamer. — 9 april 1970.

Voorzitter : M. Gepts.

Rechters : MM. Massa en Van Nuffel.

Advocaten : Mrs. Ickx loco Coens en Verstrecken.

Verzekeringen. — Zware schuld. — Alcoholintoxicatie. — Verkeersongeval. — Art. 25, 6° van de polis.

Personneelsleden van een firma, onder wie een vrouwelijke bediende, vertoefden een paar uren in een herberg en besloten in een restaurant te gaan eten. De bediende vroeg dan plots of zij de auto mocht sturen, wat haar op vertoon van een rijbewijs werd toegestaan; de auto slipte op een tramspoor en veroorzaakte een ongeval. Het toxicologisch onderzoek wees bij de bediende een alcoholgehalte uit van 1,35 gr. per liter bloed. De verzekeraar beroept zich op art. 16 verzekeringswet en op art. 25, 9° van de polis.

Nu niet blijkt dat de bediende bij het nuttigen van bier reeds de bedoeling had de auto te besturen en zij mocht verwachten dat de andere, onder wie een lid van de directie, haar plots verzoek zouden afgewezen hebben indien zij tekenen van alcoholintoxicatie vertoonde, terwijl een buitenstaander wel haar snelheid overdreven noemde, maar haar rijwijze als normaal recht door bestempelde, moet gezegd worden dat geen zware fout in haren hoofde bewezen is, een fout namelijk waarvoor vereist is dat zij er zich bewust van was of moest zijn dat haar onvoorzichtige gedraging

een aanzienlijke verzwaring van het verzekerde risico uitmaakte.

De bediende is wel gestraft op grond van art. 10, lid 3, verkeersreglement, maar valt daarom niet onder toepassing van art. 25, 6° van de polis dat betrekking heeft op objectieve elementen; door uitbreiding van het toepassingsveld van art. 25, 6° tot kortstondige en subjectieve toestanden, die geen zware fout uitmaken, wordt dit artikel onverenigbaar met de beperking in art. 25, 9° opgenomen.

N.V. La Préservatrice t./Decap.

Overwegende dat de eis ertoe strekt verweerster te horen veroordelen om aan eiseres te betalen de som van 76.682 fr. met interesten en kosten, in toepassing van het verhaalrecht dat eiseres, als verzekeraar van de burgerlijke aansprakelijkheid in zake motorvoertuigen van verweerster, uitoefent voor de bedragen door haar uitgekeerd aan de slachtoffers van een verkeersongeval dd° 22 december 1967;

Overwegende dat eiseres haar verhaalrecht steunt op de zware fout van verweerster (art. 16 van de wet van 11 juni 1874 en art. 25, 9° van het verzekeringskontraat) en op haar onbekwaamheid tot het besturen van een voertuig op het ogenblik van het ongeval (art. 25, 6° van het verzekeringskontraat);

Art. 16 van de wet van 11 juni 1874 en art. 25, 9° van de polis :

Overwegende dat eiseres aanvoert dat het toxicologisch onderzoek van verweerster een alcoholgehalte van 1,35 gr. per liter bloed, op het ogenblik der feiten, aanwees; dat door de inname van alcoholische dranken verweerster wist of moest weten dat zij in een toestand van alcoholintoxicatie zou geraken waardoor het risico, waarvoor het voertuig verzekerd was, aanzienlijk zou verhoogd worden;

Overwegende dat eiseres betoogt dat verweerster bovendien de nodige bedrevenheid ontbeerde om normaal een voertuig te besturen; dat eiseres hierbij steunt op een verklaring van getuige Scheltjens dat geen tegenligger de oorzaak kon zijn van het ongeval, doch het te snel rijden van verweerster — en op een verklaring van inzittende Goesaert, dat hij bij het vertrek de werking der versnellingsmoest uitleggen en het niet uitgesloten is dat hijzelf de handrem toetrok bij het slippen van het voertuig;

Overwegende dat eiseres hieruit besluit dat verweerster een zware fout beging in de zin, bedoeld door de wet en het verzekeringskontraat;

Overwegende dat het strafrechterlijk onderzoek heeft uitgewezen dat verweerster op 22 december 1967, na de kantooruren, meerdere personeelsleden van de firma, waarvan ze bediende was, vergezelde naar een herberg; dat het gezelschap na een paar uren deze instelling verliet om gezamenlijk in een restaurant te gaan eten; dat hierbij gebruik gemaakt werd van een personenvoertuig van de firma, waarover een reiziger, Goesaert, de beschikking had;

Overwegende dat op het ogenblik van het vertrek verweerster, die meerdere glazen bier genuttigd had, onverwacht aan Goesaert vroeg het stuur te mogen overnemen; dat deze hierin toestemde op de bevestiging dat zij kon rijden en op vertoon van een rijbewijs; dat een directielid en een personeelslid achter in de auto plaats namen;

Overwegende dat verweerster een paar honderd meters had gereden in de Nationalestraat toen de wagen op het tramspoor slipte bij het naderen van een tegenliggend

tramrijtuig en daarop rechts gestationeerde wagens aanreed; dat de enige onafhankelijke getuige Scheltjens verklaarde dat voorheen de wagen niet zigzag reed maar normaal rechtdoor, doch nogal snel; dat geen tegenliggende auto de wagen hinderde; dat alleenlijk het slippen op de rails de oorzaak was van het ongeval;

Overwegende dat uit niets blijkt dat, tijdens het nuttigen van de glazen bier in de door het toxicologisch onderzoek bewezen mate, verweerster het inzicht had de auto in kwestie te besturen; dat zij daartoe trouwens de toestemming van de bestuurder Goesaert en van het directielid Reynders nodig had;

Overwegende dat verweerster had mogen verwachten dat haar voorstel, de auto te besturen, door het directielid van haar firma en de autobestuurder zou afgewezen worden indien zij tekenen van intoxicatie zou vertoond hebben; dat deze personen, door hun voortdurende aanwezigheid, zich hiervan rekenschap konden geven;

Overwegende dat het slippen van de wagen door de onafhankelijke getuige wordt toegeschreven aan overdreven snelheid; dat de rijwijze vóór dit slippen door hem als normaal rechtdoor wordt bestempeld;

Overwegende dat het alcoholgehalte beneden de door de wet strafbaar gestelde graad bleef; dat de politie vaststelde dat verweerster onder invloed van drank verkeerde; dat het klinisch onderzoek echter besluit dat zij niet in dronken toestand was;

Overwegende dat uit de hierboven vermelde omstandigheden volgt dat geen zware fout in hoofde van verweerster bewezen is, zware fout die gelijk dient gesteld aan opzet en die vereist dat de dader bewust was of moest zijn dat zijn onvoorzichtige gedraging een aanzienlijke verzwarende van het verzekerd risico uitmaakte;

Overwegende dat anderzijds de ingeroepen factoren, die wijzen op een tekort aan bedrevenheid van verweerster geen zware fout uitmaken, doch bijdroegen tot de hierna behandelde veroordeling van verweerster voor overtreding van art. 10 van het K.B. van 14 maart 1968; dat deze veroordeling als dusdanig niet noodzakelijk bewijst dat verweerster er zich van bewust was dat zij het verzekerde risico verzwaarde (Charleroi 1.3.1965 J. T. 1965, 622);

Art. 25, 6° van het verzekeringskontraat :

Overwegende dat verweerster, bij in kracht van gewijsde gegaan vonnis van de 10e kamer der rechtbank van eerste aanleg van Antwerpen, zitting houdende in strafzaken, veroordeeld werd, benevens voor onopzettelijke slagen en verwondingen en voor vluchtmisdrijf, om als bestuurder op de openbare weg niet te hebben kunnen sturen en niet de vereiste lichaamsgeschiktheid en de nodige kennis en bedrevenheid bezeten te hebben;

Overwegende dat eiseres oordeelt dat hierdoor verweerster onder toepassing valt van art. 25,6° van het verzekeringskontraat als niet voldoende aan de voorschriften, door de Belgische wetten en reglementen voorgeschreven om een motorvoertuig te mogen besturen;

Overwegende dat dit beding van de verzekeringsovereenkomst betrekking heeft op objectieve elementen, zoals door de in het artikel zelf aangehaalde voorbeelden wordt aangetoond;

Overwegende dat door uitbreiding van het toepassingsveld van art. 25,6° tot kortstondige en subjectieve toestanden van betrokkenen, die geen zware fout uitmaken, dit artikel onverenigbaar is met de beperking in art. 25,9° opgenomen (zie hiervoren aangehaald vonnis rechtb. Charleroi; vergelijk Mons 21.10.1964 J. T. 1965, 269; Luik 20.12.1963 J.T. 1964, 146);

Overwegende dat het verhaal van eiseres aldus op geen

der aangehaalde gronden kan steunen; dat de eis dienvolgens ongegrond voorkomt en dient afgewezen;

Om die reden :

De Rechtbank :

Tegensprekelijk rechtdoende;

Na erover beraadslaagd te hebben;

Alle andere en strijdige conclusies verwerpend;

Verklaart de eis ontvankelijk doch ongegrond; wijst hem af en veroordeelt eiseres tot de kosten.

BOEKBESPREKING

Ph. Van Hille, Het Hof van Beroep te Brussel en de Rechtbanken van Oost- en Westvlaanderen onder het Frans Bewind, 1800-1814. — Handzame, Familia et Patria, 1970, 212 blz.

In één van de vorige nummers van het Rechtskundig Weekblad verscheen een zeer origineel artikel van de hand van Mr. Ph. Van Hille, betreffende de Rechtbank van Eeklo tijdens het frans bewind.

Vele van onze lezers zullen alsdan met verrassing hebben vernomen dat er in deze periode een rechtbank te Eeklo bestaan had. De auteur deelde ons echter een hele reeks wetenswaardigheden mede betreffende deze rechtbank die in 1800 werd opgericht wanneer Eeklo één van de vier rechterlijke arrondissementen was van het « Département de l'Escaut » (thans Oost-Vlaanderen).

Wij namen met grote belangstelling en nieuwsgierigheid kennis van de verschillende wederwaardigheden die zich in deze rechtbank voordeden wat betreft de benoeming van de magistraten, de adviezen die werden uitgebracht over hun waarde en activiteit, hun verplaatsingen, de afstelling van een voorzitter en van een procureur wegens politieke redenen, enz. Dit artikel heeft een brede belangstelling verwekt.

Thans kunnen wij vaststellen dat het artikel van dhr. van Hille slechts een brokstuk is uit een uitgebreid werk dat hij heeft samengesteld en waarin op grondige wijze heel de geschiedenis verteld wordt van al de rechtsmachten die in de beide Vlaanderen gefungeerd hebben tijdens de franse periode.

Dit boek is de vrucht van zeer uitgebreide opzoekingen om op exhaustieve wijze heel deze geschiedenis op te sporen tussen de jaren 1800 en 1814.

In een inleiding schetst de auteur in het kort de gerechtelijke instellingen zoals die, onmiddellijk na de verovering van onze gewesten, door de franse overheid werden opgericht. Een eerste systeem was dat der Gemeentelijke Rechtbanken, die bestonden uit verkozen rechters die niet allen juristen waren. In elk van deze Rechtbanken vormde zich een franse en een inheemse partij wat aanleiding gaf tot menigvuldige klachten en moeilijkheden.

Daarop volgde dan de oprichting van een rechtbank per departement.

Een Tribunaal Criminel oordeelde met jury over de misdaden en zetelde als rechter in hoger beroep voor strafzaken; daarnaast was er de rechtbank met burgerlijke en correctionele bevoegdheid en verder Vrederegerechten en Politierightbanken.

Er waren geen hoven van beroep en de partij die beroep wilde aantekenen kon de zaak voor gelijk welke andere franse rechtbank brengen. De rechters waren gekozen voor vijf jaar, terwijl de officieren van het O.M. onafzetbaar waren.

Dit systeem werd gewijzigd door de wet van 27 Ventôse

jaar VIII, die de basis gelegd heeft van het hiërarchischstelsel dat wij heden nog kennen.

De rechters werden benoemd en niet meer verkozen en het O.M. werd afzetbaar. Er werden ook hoven van beroep opgericht en het Hof van Brussel kreeg bevoegdheid om in beroep te oordelen over de vonnissen der rechtbanken van de beide Vlaanderen.

Deze organisatie ging gepaard met een hele reeks achtereenvolgende wijzigingen en aanpassingen die wij in de inleiding beschreven vinden.

Een overvloed interessante details houden onze aandacht geboeid, tot zelfs het bedrag der wedde van de toenmalige magistraten werd opgespoord en medegedeeld.

Het spreekt vanzelf dat de oprichting van die vele rechtsmachten in de periode van heftige politieke passie die toen beleefd werd, aanleiding gaf tot ontelbare intriges en tot maatregelen waarvan sommige zuiver willekeurig waren. Desaanvaande worden talrijke mededelingen gedaan die aan schrijver vele en lastige opzoekingen hebben gekost.

Na de algemene inleiding bestaat het boek uit drie delen. Het eerste is gewijd aan het Hof van Beroep te Brussel dat, zoals hogergezegd, bevoegdheid had over de beide Vlaanderen; de twee volgende delen handelen over de Provincies Oost- en Westvlaanderen met een studie over elk van de Rechtbanken die er waren ingesteld. Heel de samenstelling van het Hof van Beroep te Brussel wordt ontleend en wij krijgen kennis van het belangrijk verslag van Baron Beyts, Procureur-Generaal bij het Hof, die een aanzienlijke rol heeft gespeeld in de rechtsbedeling tijdens de franse periode en die een algemeen overzicht geeft van de toestand in de verschillende rechtsmachten waarover hij gezag uitoefent, met zijn advies over de waarde en de betekenis van allen die in de magistratuur een rol vervulden, ophemeling van de éne, afbaak van de andere, maar toch telkens een ernstig gefundeerde beoordeling waardoor ons een massa gegevens worden bijgebracht die over het algemeen volstrekt onbekend waren.

Even interessant is de mercuriale die bij de opening van het Hof van Beroep te Brussel in 1810 werd uitgesproken door de Substituut Keizerlijke Procureur L. Mercx, mercuriale die een meer politieke inslag heeft.

Pikant is de poging die gedaan werd door Baron Beyts, die aangesteld was geworden tot Procureur-Generaal in Den Haag, om benoemd te kunnen worden tot eerste voorzitter van het Hof van Beroep te Brussel, poging, waarin hij slaagt, na ontroerende smeekbeden die hij richtte tot de Keizer.

Ook voor de andere plaatsen in het Hof werd geweldig geïntregerd. Heel de correspondentie betreffende de aanstelling en de benoeming van meerdere magistraten wordt ons medegedeeld. Het is een uiterst passionnante lectuur.

In de studie van elk der Rechtbanken die zowel in Oost- als in Westvlaanderen bestonden, wordt ons het reëlaas gegeven van de wijze waarop ze werden samengesteld; wij worden ingelicht over de verdiensten die de kandidaten zich toeschreven om voor een aanstelling in aanmerking te komen; over de adviezen die over elk van hen werden uitgebracht en over de wisselvalligheid van het lot van elk hunner.

Achtereenvolgens worden aldus behandeld de Rechtbanken van Dendermonde, Eeklo, Gent en Oudenaarde. Het blijkt hierbij dat de geschiedenis van al deze rechtbanken ver van rustig was. Er deden zich veel verplaatsingen voor, de éne op verzoek van de magistraten, de andere wegens bepaalde, meestal politieke redenen.

Aan het bezit van een bepaald fortuin werd heel wat belang gehecht en de adviezen maakten hiervan regelmatig gewag. Waar men goede kandidaten zoekt zijn er meerdere die weigeren « wegens de geringe wedde ».

Vermelden wij terloops een passage uit een advies van

de Procureur-Generaal voor de aanstelling van een rechter in de Rechtbank van Oudenaarde « Gratieux n'a aucune idée de la jurisprudence, ne connaît pas un mot de flamand, langue de tous les habitants, de tous les contrats; on devrait tout traduire... »

Het blijkt wel dat men ook moeilijkheden heeft gehad om behoorlijke kandidaten voor al deze Rechtbanken te vinden. Velen weigerden de aangeboden plaats, anderen namen ontslag. Zulks is wel begrijpelijk daar de jaarwedde van de voorzitter der Rechtbank van Oudenaarde... 1.500 fr. bedroeg.

Voor de provincie Westvlaanderen wordt dezelfde methode gebruikt. Hier worden de Rechtbanken van Brugge, Ieper, Kortrijk en Veurne besproken. Naast de adviezen betreffende al de kandidaten die uitgebracht werden door de korpsoversten, vinden we er ook adviezen op politiek gebied die uitgebracht worden door de Prefecten.

Typisch is het advies van een prefect aan wie gevraagd wordt of een kandidaat gehecht was aan de Regering: « ...ce jugement est difficile à porter... les peuples que j'administre, comme tous les peuples en général qui changent de maître, seront très très lents encore à nous accorder dans le sens absolu leur amour et leur confiance. Le temps et une longue paix peuvent seuls faire naître, croître et fortifier ces heureuses dispositions ».

Dergelijke typische opmerkingen en beoordelingen vindt men bijna op elke bladzijde.

Het werk van dhr. van Hille heeft de grote verdienste al deze zo interessante en niet-gekende verslagen in extenso weer te geven zodat men bij de lectuur van dit boek volledig herplaatst is in de periode die wordt behandeld en wij de gang van het gerecht in deze jaren volkomen medeleven.

Uitvoerig worden wij ingelicht over de Procureur-Generaal en daarna Eerste Voorzitter Beyts, die na de franse periode wordt opgeofferd en verdwijnt, om bij de omwenteling van 1830 terug op te dagen en een belangrijke rol te bekleden tijdens het Nationaal Congres.

Dhr. van Hille heeft ons met zijn boek ingeleid in een periode die aan de juristen van vandaag meestal onbekend is en die nochtans in de geschiedenis van ons rechtswezen een belangrijke betekenis heeft, omdat er de basis gelegd werd van onze rechtsorganisatie in de toekomst. Hij heeft ons getoond welke heftige strijd er in sommige rechtbanken gevoerd werd om tot een benoeming in de magistratuur te komen, welke beoordelingen er werden uitgebracht en welke aanbevelingen er werden ingezonden.

Voor al interessant is de mening van de korpsoversten over de in functie zijnde rechters, waarbij wij soms de meest verrassende beoordelingen aantreffen in ongunstige zowel als in gunstige zin.

Naast het historisch belang van het werk van dhr. van Hille heeft hij ons een boek bezorgd dat van het begin tot het einde boeiend en spannend is en waarvan de lectuur aan de juristen van vandaag, een zeer groot genoegen verstrekt.

René Victor

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BALIELEVEN

Wetsontwerp houdende goedkeuring van de Benelux-Overeenkomst betreffende de uitoefening van de advocatuur opgemaakt te Brussel op 12 december 1968.

Memorie van toelichting

Dames en Heren,

Deze Overeenkomst heeft tot doel voor de Benelux-landen een gezamenlijke regeling te treffen om de advocaten het recht te verlenen voor de gerechten van de drie landen te pleiten en om de uitoefening van dat recht te vergemakkelijken.

Zij staat voor een onbeperkte termijn open voor ondertekening en werd tot heden ondertekend door België en Nederland.

Krachtens artikel 1 van de genoemde Overeenkomst moet de vreemde advocaat om te mogen pleiten door een plaatselijke ambtgenoot worden bijgestaan, wat niet inhoudt dat deze gestadig aanwezig moet zijn. Het volstaat dat laatstgenoemde zorgt voor de inachtneming van de ter zake geldende bepalingen betreffende rechterlijke organisatie en procedure en van eigen regels van deontologie van de plaatselijke balie.

Is aan dat vereiste voldaan, dan geniet de buitenlandse advocaat dezelfde voorrechten als de Belgische, onder meer ten aanzien van het beroepsgeheim en de onschendbaarheid van het dossier, waarvan hij evengoed als de Belgische advocaat inzage mag nemen.

Hetzelfde geldt voor de bezoeken aan de gedetineerde en de briefwisseling met deze laatste.

In verband met de opmerking van de Raad van State weze vermeld dat waar gezegd wordt dat de door een plaatselijk advocaat bijgestane vreemdeling «in burgerlijke zaken, strafzaken en administratieve zaken» kan pleiten, dient de eerste term in de ruime zin te worden opgevat zodat daaronder alle geschillen worden verstaan die noch onder de strafgerechten, noch onder de administratieve instanties ressorteren.

Artikel 2 houdt verband met het dragen van de toga. In dit verband dienen de advocaten zich aan de plaatselijke gebruiken te houden, hoewel zij de keuze hebben tussen het ambtskleed van de balie waartoe zij behoren en dat van de ontvangende balie.

Artikel 3 handelt over de nakoming van de deontologie inzake pleidooi. In dit opzicht wordt de bevoegdheid van de ontvangende balie uitgeoefend volgens de regels die toepasselijk zijn op de plaatselijke advocaten. Daar echter de buitenlandse advocaat aan de tuchtrechtspraak van zijn eigen balie onderworpen blijft, kan de nationale overheid, die van eventuele beslissingen ter zake kennis dient te krijgen, op haar beurt optreden indien ook zij een sanctie meent te moeten treffen. Voor een behoorlijke toepassing van deze bepaling van artikel 3 zou overleg tussen de betrokken balies wenselijk kunnen blijken.

Artikel 4 luidt dat de Overeenkomst, wanneer zij voor de drie Beneluxlanden van kracht zal zijn, zij als gemeenschappelijke rechtsregel zal gelden voor de toepassing van de hoofdstukken III en IV van het Verdrag van 31 maart 1965 betreffende de instelling en het statuut van het toekomstige Beneluxgerechtshof.

Dit Hof zal dus bevoegd zijn om over eventuele moeilijkheden in verband met de uitlegging van deze Overeenkomst uitspraak te doen.

Artikel 5 beperkt, wat het Koninkrijk der Nederlanden betreft, de toepassing van de Overeenkomst tot zijn Europees grondgebied. Een aan de Belgische Regering gericht verklaring vanwege de Regering van dat land zal

die toepassing echter later kunnen uitbreiden tot zijn gebieden overzee.

De artikelen 6 en volgende betreffen de ondertekening, de bekrachtiging, de inwerkingtreding en de opzegging van de Overeenkomst.

Deze treedt in werking zodra twee van de drie Staten ze hebben bekrachtigd.

*De Minister van Buitenlandse Zaken,
P. Harmel.
De Minister van Justitie,
A. Vranckx.*

Wetsontwerp

Boudewijn, Koning der Belgen,
Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze groet.

Op de voordracht van Onze Minister van Buitenlandse Zaken en van Onze Minister van Justitie,
Hebben Wij besloten en besluiten Wij:

Onze Minister van Buitenlandse Zaken en Onze Minister van Justitie zijn gelast, in Onze naam, bij de Wetgevende Kamers het wetsontwerp in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Enig artikel.

De Benelux-Overeenkomst betreffende de uitoefening van de advocatuur, opgemaakt te Brussel op 12 december 1968, zal volkomen uitwerking hebben.

Gegeven te Brussel, op 17 juli 1970.

*Boudewijn.
De Minister van Buitenlandse Zaken,
P. Harmel.
De Minister van Justitie,
A. Vranckx.*

Benelux-Overeenkomst Betreffende de uitoefening van de advocatuur.

De Regeringen van de Beneluxlanden, die deze Overeenkomst hebben ondertekend,

Overwegende dat de voortdurend verdergaande economische integratie van de Beneluxlanden en de toeneming van de gemeenschappelijke rechtsregels het gewenst maken de uitoefening van de advocatuur en daarmee de rechtsbedeling te vergemakkelijken;

Zijn als volgt overeengekomen:

Artikel 1.

1. De advocaten die in een van de Overeenkomstsluitende Staten zijn ingeschreven, kunnen in burgerlijke zaken, strafzaken en administratieve zaken pleiten voor de rechtsprekende instanties van de andere Overeenkomstsluitende Staat, mits zij worden bijgestaan door een advocaat die gerechtigd is te pleiten ter plaatse waar zij aldus werkzaam zijn, en wel met dezelfde voorrechten en dezelfde verplichtingen als de advocaat die hen bijstaat.

2. Het recht om te pleiten omvat het recht het dossier in te zien en het recht om de gedetineerde te bezoeken.

Artikel 2.

De advocaten dragen in voorkomend geval het costuum

van de balie waartoe zij behoren of het costuum van de ontvangende balie.

Artikel 3.

1. De beoordeling van overtredingen van de ereregelen door de advocaat in de uitoefening van de in artikel 1 genoemde werkzaamheden behoort tot de bevoegdheid van de tuchtrechtelijke autoriteiten van de ontvangende balie, onverminderd de bevoegdheid van de tuchtrechtelijke autoriteiten van de balie waartoe de betrokken advocaat behoort.

2. De raad van toezicht van de orde der ontvangende balie kan de advocaat voor een periode van ten hoogste een jaar het recht ontzeggen om de in artikel 1 genoemde werkzaamheden te verrichten binnen het arrondissement waar de ontvangende balie is gevestigd. Indien en voor zover de spoed zulks vereist, heeft de deken of stadhouders van de raad dezelfde bevoegdheid.

3. De tuchtrechtelijke autoriteiten van de balie waartoe de betrokken advocaat behoort worden ingelicht omtrent de beslissing en de omstandigheden die tot die beslissing hebben geleid.

Artikel 4.

Indien en zolang deze Overeenkomst van kracht is voor de drie Beneluxlanden, worden de bepalingen daarvan aangemerkt als gemeenschappelijke rechtsregels voor de toepassing van de hoofdstukken III en IV van het Verdrag van 31 maart 1965 betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof.

Artikel 5.

1. Wat het Koninkrijk der Nederlanden betreft, is deze Overeenkomst slechts van toepassing op het in Europa gelegen grondgebied.

2. De Regering van het Koninkrijk der Nederlanden kan de toepassing van deze Overeenkomst uitbreiden tot Suriname en de Nederlandse Antillen bij een daartoe strekkende verklaring, te richten tot de Belgische Regering. Deze uitbreiding zal in werking treden op de eerste dag van de tweede maand volgende op de datum van de ontvangst van deze verklaring door de Belgische Regering.

Artikel 6.

Deze Overeenkomst staat open voor ondertekening voor de Regeringen der Beneluxlanden.

Artikel 7.

1. Deze Overeenkomst zal worden bekrachtigd en de akten van bekrachtiging zullen worden nedergelegd bij de Belgische Regering.

2. Deze Overeenkomst zal in werking treden op de eerste dag van de tweede maand, volgende op de datum van de nederlegging van de tweede akte van bekrachtiging.

3. Voor de Regering van het Beneluxland die de Overeenkomst bekrachtigt na de nederlegging van de tweede akte van bekrachtiging, zal de Overeenkomst in werking treden op de eerste dag van de tweede maand, volgende op de datum van de nederlegging van haar akte van bekrachtiging.

Artikel 8.

1. Deze Overeenkomst kan slechts worden opgezegd na overleg tussen de Regeringen van de Beneluxlanden.

2. Opzegging geschiedt door middel van een kennisgeving gericht aan de Belgische Regering. De opzegging wordt van kracht één jaar na de dag waarop de Belgische Regering de kennisgeving van opzegging heeft ontvangen. Indien de Overeenkomst voor de drie Beneluxlanden van kracht is, heeft de opzegging slechts

rechtsgevolg ten aanzien van de Regering van het Beneluxland die hiervan kennis heeft gegeven.

3. Opzegging door de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden kan beperkt worden tot de gebieden of tot een van de gebieden, bedoeld in artikel 5, lid 2.

Artikel 9.

De Belgische Regering zal aan de Nederlandse en de Luxemburgse Regering kennis geven van:

a) elke ondertekening en elke nederlegging van een akte van bekrachtiging;

b) de data waarop deze Overeenkomst in werking treedt op grond van artikel 7, leden 2 en 3;

c) de kennisgevingen ontvangen op grond van de artikelen 5, lid 2, en 8, leden 2 en 3.

Ten blijke waarvan de ondergetekenden, daartoe bevoegd gemachtigd, deze Overeenkomst hebben ondertekend.

Gedaan te Brussel op 12 december 1968, in de Nederlandse en de Franse taal, zijnde beide teksten gelijkelijk authentiek, in een enkel exemplaar, dat zal worden nedergelegd in de archieven van de Belgische Regering die daarvan gewaarmerkte afschriften zal verschaffen aan de Regeringen van de drie Beneluxlanden.

Voor de Regering van het Koninkrijk België :

P. Harmel.

Voor de Regering van het Groothertogdom Luxemburg

(1) :

Voor de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden :

J. A. de Vos van Steenwijk.

(1) Deze Overeenkomst werd nog niet door het Groothertogdom Luxemburg ondertekend.

Balie van Mechelen

De tuchtraad van de Balie te Mechelen is samengesteld als volgt :

Stafhouder : Mr. K.J. Van den heuvel ; leden : Mr. Fr. Maerten, Mr. J. Lens, Mr. J. Van de Werf, Mr. A. Poupez de Kettenis, Mr. H. Vanderpoorten, Mr. L. Van den Eede, Mr. V. Dewachter, Mr. J. Verhavert (secretaris - penningmeester).

Het bestuur van de Conferentie van de Jonge Balie is samengesteld als volgt :

Voorzitter : Mr. J. Vrijdags ; ondervoorzitter : Mr. K. Lens ; secretaris : Mr. P.H. Van Bellinghen.

ERRATUM

In het vorig nummer verscheen de boekbespreking van Mr. Audretsch betreffende het boek van Poulantzas « The Right of Hot Pursuit in International Law ». Tengevolge van een drukfout werd als datum van uitgave vermeld 1960 dan wanneer het boek in 1969 werd uitgegeven.

Onze lezers zullen wel willen verbeteren.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD